

 ZERO
WASTE
URBAN
PARKS

ZERO WASTE URBAN PARKS

Zero Waste Urban Parks is een Erasmus+ Europees partnerschap tussen vier organisaties gericht op het verbeteren van de vaardigheden en competenties van medewerkers in stadsparken. Het partnerschap richt zich op het stimuleren van gedragsverandering, bewustwording en het verhogen van de efficiëntie in afvalbeheerpraktijken om de afvalproductie te verminderen en duurzaamheid in stadsparken te bevorderen.

AUTEURS:

Zero Waste Lab - M Cristina Sousa, Diana Brandão, Sara Morais Pinto, Ana Salcedo | Provincie Antwerpen - Lieve Stoops, Barbara Pardon, Justina Šapolaitė, Marjolein Vervoort, Joeri Verlinden | Asamblea de Cooperación por la Paz - Ellie Young | Fundacja Ekopotencjał - Danuta Łukasińska

REVISIE:

Zero Waste Europe - Manon Jourdan

ISBN 9789066252110 - D/2025/0180/03

PARTNERS:

**Provincie
Antwerpen**

Asamblea de
Cooperación
por la Paz

**Medegefinancierd door
de Europese Unie**

Medegefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

Index

Hoofdstuk 1: De droom van Zero Waste Urban Parks

- 1.1 Wie ben ik?
- 1.2 Wie wil me lezen?
- 1.3 Hoe kan je me gebruiken?
- 1.4 De principes van zero waste en de beweging erachter
- 1.5 Waarom Zero Waste Urban Parks?
- 1.6 Zero Waste Urban Parks en de Europese Agenda

Hoofdstuk 2: Beste voorbeelden

1. Informeren met cijfermateriaal	11. Natuurlijke circulaire infrastructuur
2. Groene mobiliteit	12. Passieve communicatie
3. Vuilnisbakvrije picknickzone	13. Wilde bloemenweide
4. Volkstuinen en composteren	14. Houten banken en eco-kunst
5. Het park als living lab	15. Biocenotische zones
6. Implementatie van change management	16. Operationele efficiëntie
7. Zero waste eiland	17. Afvalvrije hondenloopzone
8. Groenafval beheer	18. Sport-infrastructuur voor clubs
9. Contracten met externe organisatoren van evenementen	19. Promotie van kraantjeswater
10. Natuureducatie	20. Verdeling van gebruikt speelgoed

Hoofdstuk 3: De Zero Waste Journey

- 3.1 Wat is de Zero Waste Journey?
- 3.2 Verplichte criteria
- 3.3 Optionele criteria
- 3.4 Jaarlijkse opvolging

Hoofdstuk 4: Impact & vooruitzichten

Bijlagen

Afkortingen

ACPP - Asamblea de Cooperación por la Paz

EU - Europese Unie

ISA - Instituto Superior de Agronomia
(Hoger instituut voor landbouwkunde)

LED (lichten) - Light-Emitting Diode

NGO - Niet-Gouvernementele Organisatie

WWF - World Wide Fund

NEB - New European Bauhaus

SDG - Sustainable Development Goals

VN - Verenigde Naties

UNEP - United Nation Environmental Programme

ZWUP - Zero Waste Urban Parks

“De wereld biedt genoeg voor
ieders behoefte, maar niet voor
ieders hebzucht.”

Mahatma Gandhi

Afval is in veel opzichten een universeel probleem. Alle landen en steden ter wereld krijgen ermee af te rekenen. Hoewel de EU verschillende middelen inzet om het probleem van zwerfvuil op te lossen, waaronder diverse technologieën en verschillende vormen van maatschappelijk engagement, focust het project Zero Waste Urban Parks (ZWUP) specifiek op het gedrag van gebruikers en beheerders van groene ruimtes, met als uiteindelijk doel om stadsparken in Europa te verbinden aan de hand van de gezamenlijke ambitie om afvalvrij te worden.

Daarvoor brachten een aantal Europese stadsparken in België, Portugal, Spanje en Polen de resultaten van hun eigen ervaringen samen en vertaalden ze die in een inspiratieboek met goede praktijken om stadsparken om te vormen tot ZWUP's oftewel afvalvrije stadsparken.

De droom van Zero Waste Urban Parks

1.1 Wie ben ik?

Hallo! Ik ben het Zero Waste Urban Parks-inspiratieboek en ik vertel het verhaal van de inspirerende reis van een gemeenschap die zich inzet om groene ruimtes in de stad mooier en afvalvrij te maken. Die gemeenschap bestaat uit medewerkers van stadsparken en ngo's uit Europese steden die een gezamenlijke visie koesteren om stadsparken om te vormen tot duurzame, afvalvrije ruimtes waar iedereen zich welkom voelt.

Doorheen mijn verhaal gids ik jou, de lezer, langs de verschillende innovatieve oplossingen die deze gemeenschap heeft uitgewerkt om afval op zo veel mogelijk plekken te verminderen. Dat gaat van het ontwerpen van eigen compostsystemen over

het organiseren van zerowaste-evenementen tot het samenwerken met lokale ondernemingen. Op die manier heeft de gemeenschap het parkbeheer hertekend, waarbij de focus voortaan ligt op grondstoffenefficiëntie, regeneratie en welzijn. Al die inspanningen dragen bij tot een schonere, gelukkigere en aangename omgeving voor iedere parkbezoeker.

Pagina per pagina ontdek je als lezer hoe deze gemeenschap niet enkel de afvalberg verkleint maar ook nieuwe standaards uitzet voor de manier waarop stadsparken kunnen opgaan in de natuur en aansluiten bij de toenemende eisen van het leven in de stad.

Er was eens een gemeenschap met een droom...

De droom begon met het idee dat een Zero Waste Urban Park, een afvalvrij stadspark, de norm is voor iedere stad.

Zo'n park is de verantwoordelijkheid en taak van iedereen in de stad en stimuleert de biodiversiteit die er heerst, tot er een soort van wildernis in de stad ontstaat. Een Zero Waste Urban Park is een zwerfvuillose hotspot die actief meebouwt aan duurzaamheid en inclusiviteit.

Zo'n park werkt nauw samen met de hele gemeenschap, waar ook privébedrijven en milieuorganisaties deel van uitmaken, en dat heeft een positieve impact op andere parken.

In zo'n park vind je een ecodorp, dat dient als toevluchtsoord te midden van de hitte en het lawaai van de stad, en als middel om gevolgen van

de klimaatverandering af te zwakken. De leden van het Zero Waste Urban Park zijn gemotiveerd en fier op hun werk in het park, en doen daarvoor een beroep op vrijwilligers én bezoekers van hun park. Ze vergroten het bewustzijn en inspireren de volgende generaties met waarden als inclusiviteit, creatief denken, dankbaarheid, verantwoordelijkheid en respect voor het milieu.

Zo heeft het park een positieve impact op het welzijn van alle levende wezens en stimuleert het een maximum aan respect voor de natuur.

Welkom, geniet ervan, en laat het beter achter dan hoe je het hebt aangetroffen!

Dit is het verhaal van een gemeenschap die haar droom stap voor stap werkelijkheid heeft gemaakt en die nu met jou wil delen zodat ook jij, jouw gemeenschap en jouw lokale park er deel van kunnen uitmaken.

Teamwork makes the dream work

De bedoeling van dit inspiratieboek is om de kennis over en de vaardigheden op het vlak van een zerowasteaanpak uit te breiden en meer mensen ermee bekend te maken. We willen mensen die verandering willen tweebrengen in stadsparken doorheen Europa aan de hand van een reeks goede praktijken alle middelen in handen geven om een beter afvalbeheer in hun groene ruimtes te introduceren en afval op die manier volledig te voorkomen. Dit inspiratieboek kan gebruikt worden als handleiding ter ondersteuning van de overgang van afvalbeheer naar grondstoffenbeheer in een breder circulair systeem waarin de focus niet enkel op de parken op zich ligt, maar ook op de omringende gemeenschappen die er deel van uitmaken.

Je vindt hier enkele zerowastemaatregelen en hun prijskaartje, de positieve gevolgen ervan, mogelijke valkuilen, het cocreatieproces dat deze stadsparkgemeenschap heeft uitgewerkt en enkele middelen die werden gebruikt om de teams voor te bereiden, de communicatie te verzorgen en de maatregelen intern vorm te geven.

“Once we adopt the zero waste mindset, it becomes hard for us to imagine a different way of managing resources.”

Kalle, 2022

1.2 Wie wil mij lezen?

Als een Zero Waste Urban Park voor jou als muziek in de oren klinkt en je er graag deel van wil uitmaken, dan wil jij mijn verhaal ongetwijfeld lezen. Vooral als je bijvoorbeeld een stadsparkbeheerder bent, een lid van de lokale gemeenschap of een plaatselijke technicus die mee instaat voor de belangrijke beslissingen over de groene ruimtes in jouw stad. Maar ook als je hier allemaal wat sceptisch tegenover staat, zou je best wel eens positief verrast kunnen worden. Door je vertrouwd te maken met de praktische zerowaste-ervaringen van anderen die je zijn voorgegaan, kun je zeker op bepaalde punten kosten besparen, je park mooier maken én positief meebouwen aan je plaatselijke gemeenschap.

Door even de tijd te nemen en mij door te lezen, kun je alvast een eerste stap zetten in de strijd tegen de klimaatverandering en de afvalberg. Je kunt zelf ook een steentje bijdragen aan meer duurzaamheid, niet alleen in je eigen park maar ook voor heel wat andere structuren in de stad, zoals groene ruimtes, picknickplekken, skateparken en ga zo maar door.

1.3 Hoe kan je me gebruiken?

Je hoeft mij niet helemaal van voor naar achter te lezen, of zelfs in een bepaalde volgorde. Maak een wandelingetje over de kaart en ga na welke zerowastepraktijken er al zijn uitgerold in enkele Europese parken. Je doet er misschien zelf inspiratie door op. Alle voorbeelden kun je volledig afstemmen op je eigen specifieke context en mogelijkheden.

“Hoofdstuk II – Beste Voorbeelden” is een catalogus vol inspirerende ideeën voor jouw strategie met betrekking tot het beheer van stadsparken. Je hoeft ze enkel nog af te stemmen op je eigen specifieke context, middelen en team. De meeste tips die we geven, zijn geschikt voor zowat ieder stadspark in Europa.

Wees lief voor het milieu en druk dit inspiratieboek dus maar beter niet af. Zo besparen we bomen, energie en geld. Lees het digitaal, steek je licht op en geef het door. Deel gerust het pdf-bestand en de **video**.

1.4 De principes van zero waste en de beweging erachter

“DE EFFICIËNTSTE MANIER OM AFVAL TE BEHEREN IS DOOR ER MINDER VAN TE PRODUCEREN”

Zero Waste Definitie 🌱 Zero Waste International Alliance (2018)

Zero waste is het behoud van alle hulpbronnen door middel van verantwoorde productie, consumptie, hergebruik en terugwinning van producten, verpakkingen en materialen zonder het te verbranden of te storten op land, in het water of in de lucht, want dat vormt een bedreiging voor het milieu en de menselijke gezondheid.

Meer over de definitie van zero waste in het [Zero Waste training handbook](#).

Zero waste is een groeiende beweging die de afvalproductie wil verkleinen door het stimuleren van duurzame praktijken

rond de concepten van weigering, vermindering, hergebruik, recyclage en het hertekenen van systemen om afvalproductie aan de bron te elimineren.

In plaats van afval te zien als een bijproduct van het moderne leven pleit de zerowastebeweging voor een mentaliteitsverandering waarbij materialen worden beschouwd als waardevolle grondstoffen die moeten circuleren binnen een gesloten kringloopsysteem waarin de efficiëntie van natuurlijke ecosystemen wordt nagebootst. In wezen stelt zero waste het lineaire consumptiemodel (“nemen, maken,

weggoeien”) in vraag, aangezien dat leidt tot uitputting van de natuurlijke grondstoffen en aantasting van het milieu. Als alternatief stelt het een circulaire economie voor waarin producten en materialen voortdurend worden hersteld, hergebruikt, omgevormd en uiteindelijk gerecycleerd om te vermijden dat afval op stortplaatsen of in verbrandingsovens eindigt.

De zerowastebeweging gaat verder dan louter het recycleren van afval. Ze wil in de eerste plaats al vermijden dat afval ontstaat. Die aanpak omvat bredere ecologische en maatschappelijke

doelstellingen, zoals klimaatactie, het behoud van de natuurlijke grondstoffen, het universeel welzijn en de creatie van rechtvaardige en veerkrachtige gemeenschappen.

Op lokaal niveau omvatten zerowastemaatregelen een brede waaier van acties, waaronder maar niet beperkt tot het afschaffen van wegwerpverpakkingen, het ontwerpen van producten met een focus op duurzaamheid, ijveren voor de scheiding van biologisch afval en composteren en het vergroten van het bewustzijn door middel van doelgerichte communicatie.

Enkele feiten en cijfers

Waarom onze manier van produceren en consumeren veranderen?

100 kg = 1 pasgeboren olifantje

5 ton = 1 gemiddelde olifant

200 ton = 1 blauwe vinvis (grootste dier op aarde, tot 30 m lang)

1000 ton = 5 walvissen

Wereldwijd

Ieder jaar wordt er wereldwijd gemiddeld zo'n **11,2 miljard ton vast afval** ingezameld (= **56.000.000 walvissen!!**) volgens [UNEP](#).

Als er geen concrete en consequente maatregelen worden getroffen zal het gemeentelijk afval naar schatting toenemen **van 2,1 miljard ton in 2023 tot 3,8 miljard ton in 2050** ([UNEP](#)).

Europa

Totale afvalberg:

- De gemiddelde Europeaan produceert **5 ton** afval per jaar.
- Slechts 38% van al het in de EU geproduceerde afval wordt gerecycleerd.

Gemeentelijk afval

In Europa wordt **513 kg** gemeentelijk afval per capita geproduceerd (Eurostat, 2022).

In bepaalde Europese landen wordt nog steeds ruim 60% van het huishoudelijk afval gestort. Meer hierover op [Europese Commissie - Waste and Recycling](#).

Als er geen nieuwe beleidslijnen en concrete maatregelen komen, zal volgens heel wat schattingen de **globale productie van plastic alleen maar toenemen, waardoor de vraag tegen 2050 verdubbeld zal zijn**, en tegen 2100 meer dan verdrievoudigd, met een even grote toename van de CO2-uitstoot tot gevolg.

Er is een rechtstreeks verband tussen een gebrekkig afvalbeheer, waarin enkel wordt gefocust op recyclage, enerzijds, en afvalproductie en de vraag naar nieuwe materialen anderzijds. Daarom moeten we dringend de consumptiecyclus doorbreken en streven naar een op efficiëntie gebaseerde circulaire economie.

Gemiddeld creëert iedere Europese burger zo’n halve ton gemeentelijk afval, goed voor een totale afvalberg van 2,5 miljard ton per jaar in de EU. Om dit nijpend probleem aan te pakken, stelde de EU een afvalpiramide op waarin afvalpreventie gezien wordt als de efficiëntste manier om de grondstoffen te bewaren en de impact van afval op het milieu te verkleinen. Volgens Europese rapporten wordt echter slechts 38% van al het afval in de EU gerecycleerd terwijl

ruim 60% van het huishoudelijk afval wordt gestort. Dat betekent zo’n **5 ton afval** per gemiddelde Europeaan per jaar.

Volgens het Circularity Gap Report 2023 van Circle Economy ligt het **globale circulariteitspercentage nu op amper 7,2%**, een daling met twee procentpunten over de laatste vijf jaar. **Dat betekent dat ruim 90% van alle materialen ofwel verspild worden, verloren gaan of onbeschikbaar blijven** voor hergebruik gedurende langere periodes. In het rapport wordt ook benadrukt dat de extractie van materialen elk jaar toeneemt en dat de prognoses aangeven dat die tegen 2059 zal opgelopen zijn tot meer dan 150 gigaton. Alleen al in de afgelopen zes jaar heeft de wereldeconomie meer grondstoffen gedolven en verbruikt dan in de hele 20e eeuw samen.

Ondanks de vooruitgang die al werd geboekt door verschillende initiatieven op het vlak van de circulaire economie en de dringende noodzaak om recyclagesystemen te verbeteren, hebben we nog een lange weg af te leggen als we ons buitensporige grondstoffenverbruik aan banden willen leggen – en daar zullen we ook niet in slagen als we geen prioriteit geven aan strategieën die de afvalberg bij de bron aanpakken om de niet aflatende vraag naar nieuwe grondstoffen te temperen.

Hoewel de EU Waste Framework Directive een piramide heeft opgesteld van afvalverwerkingsmethoden, hanteert de zerowastebeweging een andere opbouw. Onderstaande afbeelding laat zien dat de zerowastepiramide een a

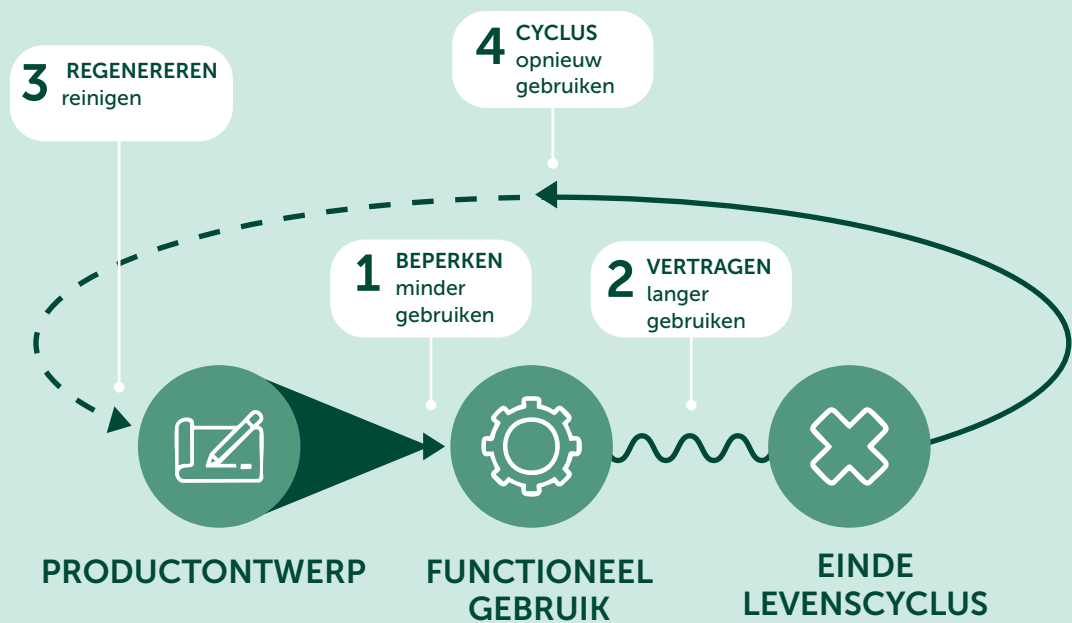
priori afvalvrij systeem wil creëren. De bedoeling daarvan is om de behoefte aan grondstoffendelving te verkleinen door het materiaalgebruik te beperken tot het strikt noodzakelijke, dus tot wat écht nodig is voor ieders welzijn. Dat impliceert dat we duurzame, herbruikbare producten moeten gaan ontwerpen die zo lang mogelijk meegaan én dat we erop toezien dat die aan het einde van hun levensduur effectief terug in de economie belanden. Hieronder een gedetailleerde beschrijving van de zerowastepiramide:

Om de escalerende afvalproductie, het groeiende materiaalverbruik en de daaruit voortvloeiende aantasting van het milieu tegen te gaan, hebben we gecoördineerde en effectieve collectieve actie nodig. Door ons te richten op het verminderen

van afval bij de bron en door de manier waarop we materialen en producten produceren, consumeren en gebruiken te veranderen, kunnen we deze schadelijke trends omkeren.

Minder gebruiken, langer gebruiken, opnieuw gebruiken en reinigen:

Bovenstaande grafiek toont de vier trajecten om circulaire doelstellingen te realiseren: beperken, vertragen, regenereren en cyclus. Die vier doelstellingen zijn gebaseerd op het werk van Bocken et al. (2016)

Bron: Circularity Gap Report 2023

Some related sources:

- [OECD Plastic Pollution](#)
- [Science Direct - Global Projections of plastic use](#)
- [Nature: Plastic futures and their CO2 emissions](#)
- [Recycling Magazine](#)

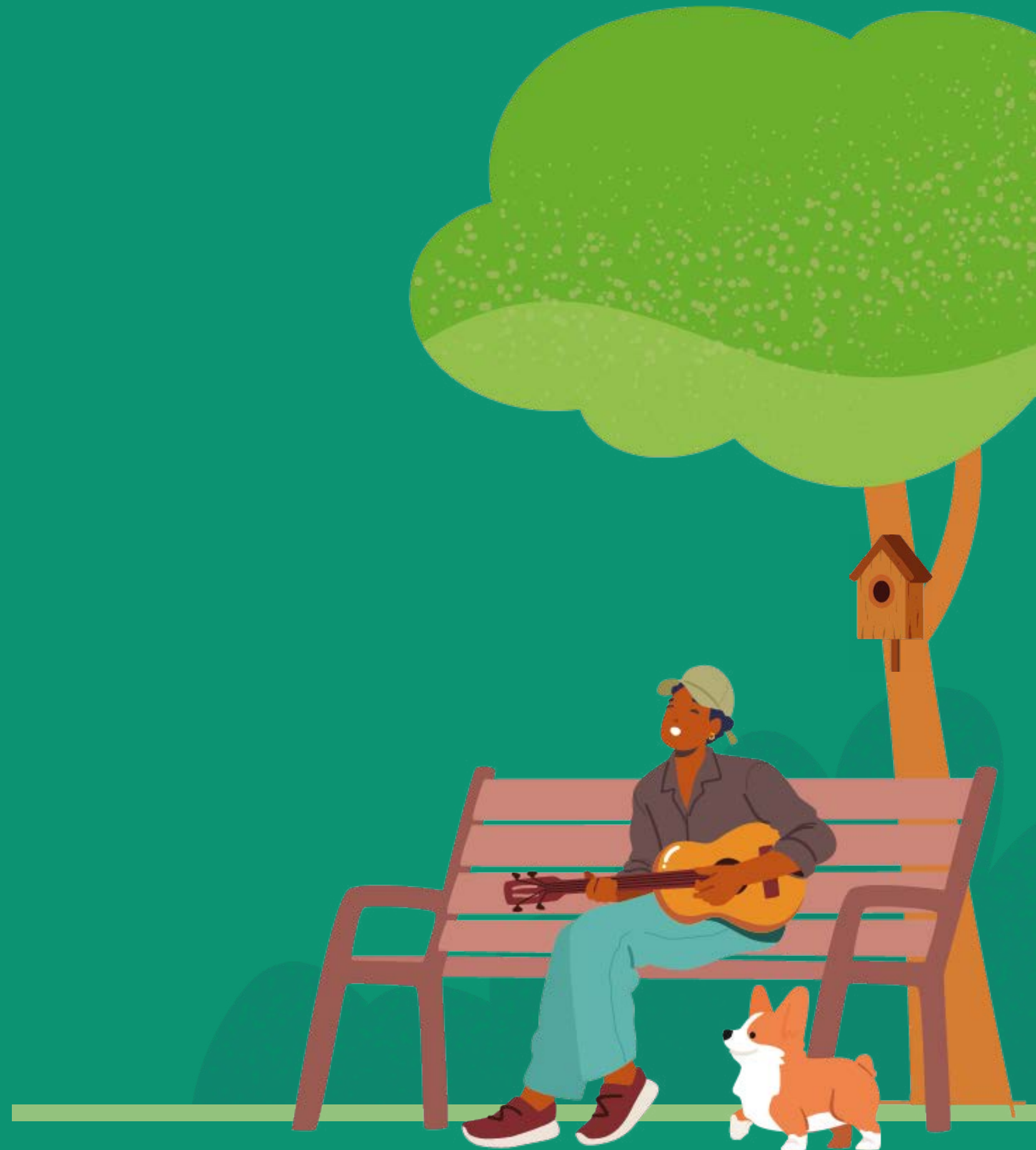

1.5 Waarom Zero Waste Urban Parks?

“Het beste afval is afval dat gewoon niet wordt gecreëerd.”

Urban Parks of stadsparken zijn levendige ruimtes die jaarlijks duizenden bezoekers trekken. Mensen komen er om te genieten van de natuur, te ontspannen, te sporten, evenementen bij te wonen of gewoon om wat tijd door te brengen met familie en vrienden. Ze vormen dan ook een belangrijke bubbel van rust en plezier te midden van de stedelijke omgeving.

Door hun uiteenlopende functies bieden die parken een unieke kans om zerowaste-initiatieven in te voeren die in belangrijke mate kunnen helpen de milieu-impact af te zwakken. Het zijn ideale plekken waar burgers worden aangemoedigd hun gewoontes op het vlak van grondstoffengebruik en afvalbeheer bij te sturen, zodat ze ook hun consumptiegedrag en hoe ze met afval omgaan, gaan herbekijken.

1.6 Zero Waste Urban Parks en de Europese agenda

In het verleden waren de meeste georganiseerde afvalbeheerinitiatieven inconsistent, want ze werden niet stelselmatig uitgevoerd of de problematiek werd maar deels aangepakt.

De bedoeling van de [EU Green Deal](#) was om efficiëntere maatregelen aan te moedigen, ook op het vlak van afvalbeheer. Wanneer dat wordt gecombineerd met preventiestrategieën, zoals projecten rond zero waste en de circulaire economie, kan er niet alleen bespaard worden op de gemeentelijke uitgaven voor afvalbeheer, maar levert dat voordelen op voor de maatschappelijke inclusie, de lokale economie en coöperatieve netwerken.

De cocreatie van dit inspiratieboek is het resultaat van het bouwen aan een weg van droom naar praktische en strategische maatregelen, in combinatie met gevestigde richtlijnen. En aan het einde van die weg ligt de echte wereld. De zerowastemaatregelen die in stadsparken worden toegepast, vloeien voort uit

de verschillende Europese richtlijnen die zijn afgestemd op welzijn, geluk, actief burgerschap en samenwerking, met de bedoeling om een collectieve, progressieve en consistente transitie te stimuleren, waarbij vertrouwd wordt op hulpmiddelen als [New European Bauhaus \(NEB\)](#), de [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen](#) van de UN en het werk dat al werd uitgevoerd op het vlak van [Sustainable en Just Cities](#), [Doughnut Economy](#) en [Zero Waste City Certification](#).

Volgens [NEB](#) moeten de buurten die moeten transformeren, werken als "levende laboratoria" voor innovatie, met verschillende initiatieven die voortvloeien uit cocreatieprocessen die starten aan de basis.

Deze aanpak levert diverse resultaten op die kunnen worden aangepast en gekopieerd naar gelijkaardige projecten en die de inspiratiebron vormen voor toekomstige inspanningen die aansluiten bij de doelstellingen van het Zero Waste Urban Parks-inspiratieboek.

Initiatieven op het vlak van zero waste, en dan in het bijzonder strategieën rond Zero Waste Urban Parks, dragen actief bij tot het realiseren van verschillende Europese SDG's:

- **Duurzame landbouw bevorderen (SDG2)**, door compostering, bodemverbetering en duurzame voedselproductie.
- **Zorgen voor een gezond leven en welzijn (SDG3)**, door het gebruik van vervuilende stoffen zoals pesticiden tot een minimum te beperken, wat bijdraagt aan schonere lucht en een veiliger milieu en een positief effect heeft op de volksgezondheid.
- **Duurzaam waterbeheer (SDG6)**, door te werken met regenwateropvangsystemen en water te recyclen voor irrigatiedoeleinden, waardoor minder zoet water wordt gebruikt.
- **Duurzame en moderne energie (SDG7)**, door het plaatsen van zonneverlichting, windturbines of andere hernieuwbare-energieoplossingen om faciliteiten van stroom te voorzien, de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen en schone, moderne energie te bevorderen.
- **Innovatie stimuleren (SDG9)**, door hubs te worden voor het testen van hergebruik- en reparatiepraktijken, het bevorderen van een deeleconomie, het ontwikkelen van milieuvriendelijke infrastructuurooplossingen, het inspireren van duurzaam ontwerp en het stimuleren van initiatieven voor een circulaire economie.
- **Bijdragen aan de inclusiviteit, veiligheid, veerkracht en duurzaamheid van steden (SDG11)**, door inclusieve groene ruimtes te creëren die voor iedereen toegankelijk en veilig zijn.

- **Duurzame consumptie bevorderen (SDG12)**, door educatieve programma's in parken aan te bieden over afvalvermindering, recycling en duurzame praktijken.
- **Bijdragen aan de strijd tegen de klimaatverandering (SDG13)**, door praktijken aan te nemen die de hoeveelheid restafval die wordt geproduceerd en naar schadelijke afvoerinstallaties wordt gestuurd, zoals stortplaatsen en verbrandingsovens, verminderen, waardoor er minder broeikasgassen zoals methaan en CO2 worden uitgestoten.
- **Duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland en bosbeheer bevorderen (SDG15)**, aangezien het behoud en herstel van stedelijke groene ruimtes door middel van een duurzaam gebruik van grondstoffen en een duurzaam afvalbeheer de biodiversiteit beschermen en ecosystemen ondersteunen, waardoor parken geschikte habitats worden voor inheemse flora en fauna.
- **Mondiale partnerschappen voor duurzame ontwikkeling nieuw leven inblazen (SDG17)**, omdat duurzame ontwikkeling steunt op samenwerking tussen gemeenten, milieuorganisaties en lokale gemeenschappen, waarbij gemeenschappelijke doelen, acties en mondiale coalities voor duurzaamheid worden bevorderd.

Beste voorbeelden voor Zero Waste Urban Parks

Om hun droom waar te maken hebben de leden van de Zero Waste Urban Parks-gemeenschap een stappenplan opgesteld waarmee je kunt navigeren door en kennismaken met de maatregelen die al in hun parken werden geïmplementeerd.

De volgende 20 voorbeelden zijn gebaseerd op echte projecten/acties die gedeeld zijn door de leden van de gemeenschap en de parken die deelnemen aan het project. Wees van harte welkom en laat je inspireren door: [Vrijbroekpark \(Mechelen, Belgium\)](#), [Park Grabiszyński \(Wrocław, Poland\)](#), [ISA/Tapada da Ajuda \(Lisbon, Portugal\)](#), [Parque del Alamillo \(Sevilla, Spain\)](#), [Parque de los Toruños \(Cadiz, Spain\)](#).

Iedereen kan op zijn eigen, kleine manier het verschil maken. Samen maken we de voetafdrukken voor een lange reis die de duurzame weg baant voor de komende generaties.

Geniet ervan en laat het park mooier achter dan hoe je het aantrof!

BESTE VOORBEELD 1

Informeren met cijfermateriaal

Beschrijving

Veel parkbezoekers beseffen niet hoe groot het zwerfvuilprobleem werkelijk is. Informeer hen! Gebruik cijfermateriaal om een shockeffect te creëren, bijvoorbeeld:

- Hoeveel kg/l zwerfvuil wordt er jaarlijks verzameld?
- Hoeveel medewerkers/vrijwilligers werken hier om het park schoon te houden?
- Hoeveel kost het om het park elk jaar op te ruimen en wat zou de gemeente in plaats daarvan met dat geld kunnen doen?

Probeer positief te communiceren voor een aanmoedigend effect, bijv.:

- 90% van de parkbezoekers deponeert zijn afval in de vuilnisbak. Bedankt!
- Dit jaar hebben we 5.000 euro met de schoonmaak van het park kunnen besparen omdat ... enz..

Gebruik andere nudgingtechnieken. (Meer weten? [Green Nudges](#))

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring vanaf 2024

Behaalde voordelen

- Door op aantrekkelijke wijze te communiceren met cijfermateriaal (bijv. afbeeldingen en infographics), creëren we efficiënt bewustzijn.
- Door bewustzijn te creëren, zorg je ervoor dat mensen minder zwerfvuil achterlaten.

Voorbeelden van een poster en een post op social media (Foto © Mooimakers)

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- De hoeveelheid zwerfvuil kan jaarlijks toch nog toenemen. Hoe ga je dit communiceren (op een bemoedigende manier)?
- Campagnes voorbereiden die gebruikers, bezoekers en de gemeenschap actief betrekken kan een goed idee zijn voor verder engagement (bijv. foto's en citaten van de individuele bezoekers gebruiken).

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Eenvoudige lijst met cijfers, jaarlijks bijgewerkt.

€€ Lijst met cijfers met een aantrekkelijke lay-out, die twee keer per jaar wordt bijgewerkt.

€€€ Aantrekkelijke infographic(s), ontworpen door een externe communicatiepartner, of/en een professionele fotograaf.

TIP! Kies de juiste communicatiekanalen en zorg ervoor dat alle bezoekers de informatie lezen: informeer aan de ingang van het park, andere relevante en strategische plekken in het park, via websites en social media.

BESTE VOORBEELD 2

Groene mobiliteit

Beschrijving

Er kunnen eenvoudige en gemakkelijke acties worden toegepast rond groene mobiliteit die de afvalproductie verminderen. Bijvoorbeeld:

- Verlichting op zonne-energie op parkings om energieverbruik te verlagen.
- Milieuvriendelijke materialen zoals doordringbare of gerecycleerde bestrating om waterabsorptie mogelijk te maken en afvloeiing te verminderen.
- Duidelijke signalisatie om zero-wastepraktijken rond mobiliteit aan te moedigen (bijv. strategisch communicatiepunt waar bezoekers stoppen en eventueel rondkijken).
- Laadstations voor elektrische voertuigen (EV) en speciale fietsenstallingen.

Tapada da Ajuda-park heeft 2 EV-laadpunten en 80 fietsparkeerplaatsen vlakbij het hoofdgebouw, naast fietspaden die de verschillende ingangen van het park met elkaar verbinden. De fietspaden en parkeerplaatsen zijn het resultaat van een partnerschap met de stad Lissabon.

De mobiliteitsstrategie ISA/Tapada da Ajuda omvat ook beperkte toegang voor bezoekers die met de auto komen en de academische gemeenschap (dagpas of jaarabonnement). Tijdens grote evenementen is er een partnerschap gesloten met fietsmerken en de lokale vervoersmaatschappij (CARRIS) om interne shuttleverbindingen met vaste uurroosters te waarborgen.

Foto: Fietsenstalling en laadpunt voor elektrische fietsen © ISA/Tapada da Ajuda

De mobiliteitsstrategie van ISA/Tapada da Ajuda omvat ook het beperken van de toegang per auto voor bezoekers en de academische gemeenschap (betalend met dag- of jaartarief). Tijdens grote evenementen wordt er samengewerkt met fietsmerken en de lokale vervoersmaatschappij (CARRIS) om te zorgen voor interne shuttleverbindingen met vaste uurroosters.

De effectieve manier om een autoloos beleid te bereiken vereist kleinere tussenstappen (bijv. mobiliteitsgewoonten, kortingen op parkdiensten, evenementen of activiteiten), het monitoren van de bijbehorende resultaten en het opzetten van een aantrekkelijke communicatiecampagne.

Waar Portugal, Tapada da Ajuda, namelijk aan de ingang van de universiteit, verspreide parkeerplaatsen, vlakbij het hoofdgebouw en faciliteiten.

Opgebouwde ervaring Fietspaden, fietsenstalling en EV-laadpunten, vanaf 2023. De nieuwe mobiliteitsstrategie van het park is een permanent proces met progressieve maatregelen in 2024.

Behaalde voordelen

- Verkleining van de koolstofvoetafdruk van het park.
- Sinds er fietspaden werden aangelegd komen meer bezoekers met de fiets of te voet.
- Universiteitsstudenten, professoren en de vaste bezoekers van het park worden aangemoedigd om duurzame vervoersmiddelen te gebruiken die actief bijdragen aan een betere luchtkwaliteit in het park.
- Lawaai, gevaarlijke situaties en de visuele impact van auto's worden ook verminderd, waardoor een aangenamere omgeving ontstaat voor bezoekers en werknemers.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Er wordt een parkeerkost aangerekend van 2 euro per week, en 20 euro in het weekend. Werknemers en studenten kunnen ook kiezen voor een jaarabonnement. De vergoedingen worden niet altijd goed geïnd. Daarom is een duidelijke communicatiecampagne nodig om de context van deze maatregelen te schetsen.

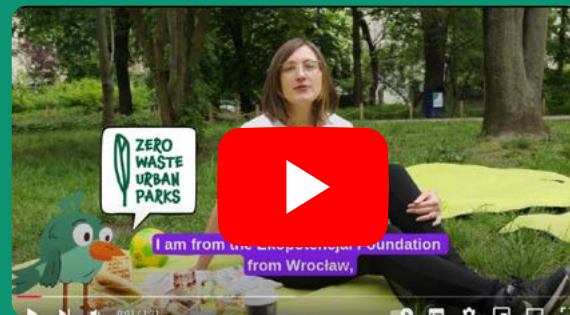
- Parkeerkosten moeten worden vastgelegd volgens de kosten van levensonderhoud in elk land. Het inningssysteem vraagt extra inspanning. Let op, zeer lage parkeerkosten kunnen worden genegeerd.
- Het gebruik van fietsen in het park moet erg goed worden afgestemd op de mobiliteitsstructuur van de omgeving, vooral binnen een straal van 5 km. Anders zullen de inspanningen en investeringen in het park niets opleveren doordat er geen verbinding is met de rest van de stad.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € De parkeerzone gebruiken voor communicatie en nudgingtechnieken toegepast op groene mobiliteit.
- €€ Inrichten van passende paden om te wandelen en te fietsen, alsook centrale, veilige fietsenstallingen en EV-laadstations.
- €€€ Een systeem implementeren om bezoekers en werknemers die voor groene mobiliteit kiezen te belonen. Dit vereist een monitoring-/haalbaarheidssysteem tegen een extra kost.

BESTE VOORBEELD 3

Vuilnisbakvrije picknickzone

Beschrijving

De vuilnisbakvrije picknickzone is een afgebakend gebied van het park waar picknicktafels staan zonder vuilnisbakken om de reactie van het publiek op zo'n maatregel te meten.

Duidelijke toelichting over het initiatief maakt het doel van de maatregel zichtbaar en roept iedereen op om mee te werken en zijn verantwoordelijkheid op te nemen.

Bezoekers kunnen de daartoe voorziene zakken/manden in de speciale vuilnisbakken aan de uitgang van het park deponeren. Daarna zal het personeel van het park ze terugbrengen naar de picknickzone waar andere gebruikers ze opnieuw kunnen gebruiken.

Poster om aan te zetten tot nieuw gedrag: "Neem niet alleen foto's, maar neem ook je afval terug mee" © Zero Waste Lab

Foto: Picknickzone en picknicktafel met groepsdiscussie over vuilnisbakvrije maatregel © Zero Waste Lab

Waar Portugal, ISA/Tapada da Ajuda, Parque das Merendas.

Opgebouwde ervaring start in december 2024

Behaalde voordelen

- De afvalinzamelingsinfrastructuur wordt beperkt en het park heeft minder zwerfvuil.
- Het aantal te onderhouden vuilnisbakken is verminderd, en de duur van de afvalinzamelingsrondes is korter.
- Mensen vertonen ander sociaal gedrag en zijn verantwoordelijk voor hun afval. Dit leidt tot betere picknickplanning vooraf, waardoor afval wordt vermeden en het publiek bewust wordt van consumptievermindering.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Bezoekers laten de mobiele container met hun afval aan de picknickzone staan in plaats van hem aan de uitgang van het park te deponeren. De containers liggen verspreid waardoor de afvalophaling wordt bemoeilijkt.
- Als de communicatie niet erg duidelijk is, weten mensen niet wat er van hen wordt verwacht en laten ze afval achter.
- Het is belangrijk om de vuilnisbakvrije zone te monitoren voor en na de maatregelen: is er meer, minder of evenveel zwerfvuil als er geen vuilnisbak staat? Je kan dit meten om te weten of je project doeltreffend is of niet.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ 100% van de vuilnisbakken in de aangeduide zone wegnemen + signalisatie "zero-wastezone".

€€ Doeltreffende communicatie zonder toelichting doel en redenen van het initiatief. Een groep vrijwilligers verzamelen die rondgaan in de vuilnisbakvrije zone om de bezoekers aan te spreken en/of de situatie te monitoren.

€€€ Evenementen rond milieueducatie in de buurt organiseren om gedragsveranderingen te weeg te brengen (afvalproductie verminderen en mensen aanspreken op hun verantwoordelijkheid).

TIP! Dit project houdt rekening met de geleidelijke verwijdering van vuilnisbakken in verschillende zones in het park. Het is de bedoeling om uiteindelijk het hele park op te nemen en daarom is dit een tussenstap in de richting van vuilbakvrij park. De volledige verwijdering van vuilnisbakken vereist een zero-wasteplan op lange termijn, eventueel extra opruiming tijdens de eerste fase en een goede communicatiecampagne.

BESTE VOORBEELD 4

Volkstuinen en composteren

Foto: Buurttuinen en composteereenheid in Tapada da Ajuda © ISA/Tapada da Ajuda

Beschrijving

De buurttuinen zijn onderdeel van een partnerschap tussen ISA/Tapada da Ajuda en de stad Lissabon. De inwoners van Lissabon kunnen er genieten van de ruimte in het park en deze gebruiken om er een stukje grond te bewerken en fruit en groenten te kweken. Deze zone telt 37 moestuinen van elk 50 m². Elke gebruiker kan zijn tuin bijhouden zolang als hij wil, mits ze het reglement van de buurttuinen naleven.

De selectie van de gebruikers is de verantwoordelijkheid van het stadsbestuur en het management van de infrastructuur (afdak, omheiningen en irrigatiestructuren). Het park ondersteunt de land- en tuinbouwkundige expertise. Alle

geselecteerde gebruikers kregen een opleiding rond biologische tuinbouwpraktijken, natuurlijke ongediertebestrijding en composteren. Volgens het reglement teelt men zonder chemicaliën en met respect voor de seizoenen, gebruikt zo weinig mogelijk irrigatie en volgt het zero-wasteconcept: gebruikt tuinbouwtechnieken zoals bodembedekking, natuurlijke compost en meststoffen.

De gebruikers betalen een jaarlijks bedrag om hun stukje te mogen gebruiken (op basis van maatschappelijke kwetsbaarheid) en tekenen een overeenkomst om het reglement na te leven.

Where Portugal, Tapada da Ajuda, naast de middelbare school

Built experience sinds 2023

Experienced benefits

- Inwoners van Lissabon kunnen er hun eigen groenten kweken.
- Kans voor milieueducatie: inwoners leren er over landbouw en delen deze kennis met de ruimere gemeenschap.
- Verhoogde veiligheid op de campus: minder vandalisme doordat er meer mensen in het park werken.

What went / might go wrong

- Niet alle gebruikers zijn bereid om de regels na te leven, bijv. ze kweken groenten/fruit niet volgens het seizoen en brengen zo het rendement/de bodemvruchtbaarheid in gevaar.
- Aangezien ISA een overheidsorganisatie is, kan het contract tussen de stad en de gebruiker worden beëindigd bij een ander bestuur.
- Gebruikers mogen hun tuin opzeggen omdat hij te ver weg is of omdat de helling oplopen te veel inspanning vraagt.

Low to high budget alternatives

- € Kleine percelen ter beschikking stellen aan een NGO of gemeenschapsgroep – zonder infrastructuraanpassingen – voor de productie van tuinbouwproducten mits inachtneming van basisregels: waterbestendige planten kweken, zaden, materiaal en gereedschap delen, composteren, geen chemicaliën gebruiken.
- €€ Toegang organiseren tot opleidingen, faciliteren van zonnepanelen, afdaken en infrastructuur waaronder ecotoiletten en regentonnen voor irrigatie. Delen en uitwisselen bevorderen op georganiseerde markten.
- €€€ Regelmatige controle van de bodem en groei implementeren en hierover communiceren met de huurders om verwezenlijkingen inzake duurzaamheid te delen. Technische bijstand voor biologische tuinbouwtechnieken en composteren verlenen aan de huurders.

BELANGRIJK! Zorg ervoor dat gebruikers het reglement naleven om duurzame goede praktijken te waarborgen, de tuinen goed te onderhouden en hun oorspronkelijke doelstelling te blijven vervullen.

BESTE VOORBEELD 5

Het park als living lab

Beschrijving

Grijp de kans om enkele innovaties in de voorzieningen in het park te integreren. Ervoor zorgen dat het publiek nieuwe reële opties kan gebruiken, ermee kan experimenteren en bezoeken is een efficiënte manier om zero waste in de buurt van jouw gemeenschap te bevorderen. Neem het voorbeeld van het Living Lab House in Tapada da Ajuda in Lissabon, en van de ecotoiletten in het Vrijbroekpark in Mechelen.

Living Lab House

Een 4-koppig gezin woont in een huis uitgerust met innovatieve technologie die afval vermijdt en een efficiënt gebruik van de hulpbronnen bevordert. 80% van de nodige energie wordt ter plaatse geproduceerd en opgeslagen. Het huis heeft een toilet dat urine scheidt van fecaliën. De urine stroomt naar een reactor voor de productie van fosfaat dat wordt gebruikt als meststof en de fecaliën worden verwerkt in een compacte afvalwaterverwerkingsinstallatie. Het huis is uitgerust met water- en energiemeters om het verbruik te controleren.

De studenten van ISA focussen hier op metingen en innovatieve projecten. Publiek mag het huis bezoeken met begeleiding van professoren

Een Living Lab hoeft niet verbonden te zijn met onderzoeks- of commerciële projecten. Een Living Lab is een gelegenheid om de bredere publiek te beïnvloeden om meer duurzame opties te kiezen.

Foto: Een gezinswoning in het park - Living Lab © ISA/ Tapada da Ajuda

Foto: Composttoiletten in het Vrijbroekpark © Provincie Antwerpen

Composttoilet

Er zijn twee composttoiletten in het Vrijbroekpark. Deze toiletten gebruiken geen energie, geen water, geen chemicaliën, zijn onderhoudsvriendelijk en hebben een mooi design.

Het zijn revolutionaire toiletten die zonder water of elektriciteit werken en geen zaagsel of chemicaliën nodig hebben. Zon en wind zijn voldoende. Allereerst worden vaste stoffen en vloeistoffen gescheiden. Dan wordt met een zacht briesje en de warmte van de zon een continue luchtstroom gecreëerd, die de vaste stoffen uitdroogt en de vloeistoffen verdampt.

Waar

Living Lab House: Portugal, Tapada da Ajuda, als onderdeel van de campus van het hoger instituut voor agronomie (ISA)

Composttoilet: België, Vrijbroekpark, Mechelen

Opgebouwde ervaring

Living Lab House: sinds 2022

Composttoilet: sinds 2020

Behaalde voordelen

De bezoekers van het park, studenten en andere stakeholders kunnen de voorzieningen bezoeken tijdens rondleidingen. Door innovaties zelf in werking te zien, toegepast op de uitdagingen van het dagelijks leven, worden ze geïnspireerd.

Voordelen van Living Lab House als woonunit:

- water- en energiebesparingen;
- door het water- en energieverbruik te meten kan het verbruik van het gezin worden aangepast;
- relevante reële databank voor onderzoeksprojecten en mogelijke replicaties om de innovatieve duurzame technologieën voor andere faciliteiten in het park of zelfs in de brede gemeenschap toe te passen;
- preventie van afvalwaterproductie.

Composttoiletten vermindert het waterverbruik, waardoor jaarlijks duizenden liters worden bespaard. Doordat er geen chemicaliën nodig zijn en effluentlozing wordt voorkomen, hebben deze toiletten een minimale milieu-impact en bevorderen ze duurzaamheid. Door hun zelfvoorzienend ontwerp kunnen ze op diverse locaties worden geïnstalleerd zonder dat ze op de riolering of elektriciteitsnet moeten worden aangesloten, waardoor ze ideaal zijn voor verafgelegen of ecologisch kwetsbare gebieden.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

Living Lab House:

- Een Living Lab House in de praktijk brengen vergt een gemiddelde investering en enkele praktische aanpassingen thuis, wat voor sommige parken een uitdaging kan zijn.

- Tijdens de projectimplementatie kunnen er zich technische problemen voordoen zoals storingen in de PV-monitoring, werfhekken enz.

- Het project als geheel is niet schaalbaar, maar het kan interessant zijn om de replicatie van enkele onderdelen te overwegen.

Composttoilet:

- Aanvaarding door de algemene parkbezoekers; gebruikers moeten wennen aan nieuw design en andere werking.

- Als ze niet goed onderhouden worden, kan het toilet vliegen of ander ongedierte aantrekken. Door degelijke afdichtingen te waarborgen en het toilet regelmatig leeg te maken, kan je het risico beperken.

- Extreme weersomstandigheden zoals zeer koude temperaturen kunnen het composteringsproces vertragen waardoor bijkomende aanpassingen nodig zijn zoals isolatie of compostverwarmers.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Composttoiletten implementeren of zonnepanelen toevoegen om energiekosten te vermijden op facilitair gebouw.

€€ Een eenvoudige versie van een Living Lab House creëren dat is aangepast aan een facilitair gebouw, met de integratie van water- en energiemeters om het verbruik te controleren en aan te passen.

€€€ Afvalscheider voor vloeistoffen en vaste fracties in toiletten installeren en een reactor integreren voor de productie van fosfaat, die kan worden gebruikt als bodemmeststof.

BESTE VOORBEELD 6

Implementatie van change management

Beschrijving

Wijzigingen in de beheerstrategie van het park moeten goed gecommuniceerd worden om je collega's bewust te maken van zero-wastemanagement. Het parkpersoneel heeft verschillende profielen en niveaus van betrokkenheid, variërend van volledig afgestemd op zero waste tot sceptisch of ongevoelig. Zo denken sommige werknemers bijvoorbeeld dat het verwijderen van vuilnisbakken leidt tot controleverlies over zwerfvuil.

Change management houdt in dat je zero waste opleidingen, workshops en inspiratiesessies organiseert en leert over innovatieve strategieën, zoals nudging. Regelmatige interne communicatie en open discussies zijn ook cruciaal om standpunten te delen en zero waste pleitbezorgers te motiveren om anderen te ondersteunen. Deze benadering helpt een toegewijd team samen te stellen dat werkt aan de zero waste doelstellingen.

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring een jaar (2023-2024)

Behaalde voordelen

- Het versterken van de kennis over zero waste binnen een team genereerde betere zero-wasteresultaten.
- Rationele argumenten, inclusief een verwachte vermindering van kosten en werkuren, hebben er mee voor gezorgd dat de parkbeheerders open stonden voor meer vuilnisbakvrije zones. Iedereen is blij met gespaarde tijd en budget.

Foto: intern team presenteert zero-wasteideeën aan de andere collega's en verzamelt feedback © Provincie Antwerpen

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Het zero-wastetraject is een hobbelige weg. Onderschat nooit change management als teamleider. Neem verandering ernstig.
- Je kan nooit te veel intern communiceren!
- Verwacht niet dat iedereen dagelijks overstapt op zero waste. Wees dankbaar voor kleine stapjes en controleer altijd je eigen bewustzijn.
- De inefficiënte inrichting van vuilnisbakvrije zones tijdens een evenement leidde tot weerstand en klachten van werknemers, omdat de gebruikte containers ter vervanging van de vuilnisbakken te zwaar waren.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Kosten en werkuren van afvalbeheer berekenen en deze jaarlijks communiceren met het personeel.
- €€ Regelmatig interne communicatievergaderingen organiseren rond zero waste.
- €€€ Opleidingen (bijv. rond nudging) organiseren, die beheerproblemen positief zouden kunnen beïnvloeden.

TIP! Vuilnisbakken voor hondenpoepzakjes in de vuilnisbakvrije zones overwegen om te vermijden dat werkers erin trappen als ze het gras maaien.

BESTE VOORBEELD 7

Zero Waste Eiland

Beschrijving

Je kan een Zero Waste Eiland tijdens evenementen inrichten om afvalvrij park op een leuke, interactieve manier te promoten. Zo moedig je bezoekers aan om deel te nemen aan afvalsorteerspelletjes, compostdemonstraties en andere duurzame activiteiten waarbij je hen tegelijkertijd concrete informatie geeft over zero-wastemaatregelen.

Focus op jonge bezoekers met interactieve, speelse activiteiten. Tegelijkertijd informeer de volwassenen met informatieborden, vragenlijsten en dialoog over de inspanningen die het park levert om afval te verminderen. Deel je eigen motivatie en enthousiasme om bezoekers te activeren. Zet jij je mee in voor zero waste? Hoe fijn zou een park zijn zonder vuilnisbakken en afval? Het eiland kan bijvoorbeeld een in felle kleuren versierde tent zijn, of misschien een houten caravan gemaakt van gerecycleerd materiaal. Of gewoon een duidelijk gemarkeerde zone (bijv. met SDG-iconen). Het eiland kan een permanent item op je evenementen zijn of op evenementen van partners als ze daarmee hebben ingestemd. Richt je Zero Waste Eiland in het midden van je terrein in! Het is niet bedoeld als alleenstaande activiteit.

Gebruik gerecycleerde materialen bij de inrichting. Herstel en pimp oude spelinstallaties, en begin bij materialen die je al hebt en die nog in goede staat zijn. Als je toch nieuwe installaties ontwikkelt, probeer ze dan zo duurzaam mogelijk te maken en hergebruik ze op de volgende activiteiten.

Wat kan je aan het Zero Waste Eiland toevoegen om het nog interactiever te maken? Containers om afval te sorteren; een peiling met twee vazen (twee antwoorden) waar deelnemers een kurken stop ingooien als antwoord; compostdemonstraties; een dienst om herbruikbare bekers/borden te huren; gratis kraanwater;...

Foto: Zero Waste Eiland tijdens Rozenfeesten in het Vrijbroekpark © Provincie Antwerpen

Spelletjescarrousel, getest en goedgekeurd:

1. Draai aan een groot houten rad: de pijl eindigt op een stuk afval (verschillende soorten materialen, zie volgende activiteit).
2. Eendjes vissen: de deelnemer vist in een bak water naar het afval dat op het rad staat aangegeven).
3. Werp het stukje afval in de juiste vuilnisbak (correct sorteren), je kan hierover ook in gesprek gaan.
4. Elektro: kies voor verschillende stukken zwerfvuil (uit het park) de juiste afbraaktijd (als je het juist hebt, begint een rood ledlampje te branden en hoor je een bel).
5. Eekhoornpetanque met eenvoudige instructies. Je kan het spel maken door dennenappels te schilderen.
6. Gooi de dobbelsteen: grote dobbelsteen, met op elke zijde een afbeelding van een gezonde beloning: biologisch fruit (appel, peer) of rozijntjes,... zorg ervoor dat de snack van de korte keten komt, verpakkingsvrij is gekocht, zodat je mensen aanzet om voor een gezonde, duurzame snack te kiezen.

Elke activiteit wordt aangekondigd en uitgelegd met een schrijfbord met een speelse afbeelding van de activiteiten en eenvoudige spelinstructies (korte, ondubbelzinnige zinnen, begrijpelijk voor een ruim mogelijk publiek).

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring een jaar (2023-2024)

Behaalde voordelen

- Via de speelse en interactieve benadering met de ter beschikking gestelde spellen en de bijgevoegde instructies, konden we de interesse wekken van jonge deelnemers en hun begeleiders voor onderwerpen zoals afval sorteren en onze zero-wasteplannen.
- Door deze thema's op een speelse wijze in de kijker te zetten, versterken we de bewustzijn rond bepaalde thema's zoals de afbraaktijd van verpakkingen en andere materialen.
- Het Zero Waste Eiland is onderdeel van een groter proces waarin we proberen mensen te sensibiliseren rond afval, sorteren, recycleren en duurzaamheid in het algemeen.

Foto: Zero Waste Eiland tijdens Buitenspeeldag in het Vrijbroekpark © Provincie Antwerpen

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Je kan bij de bezoekers belerend overkomen, dat hebben ze niet graag.
- Overbelasting van activiteiten en informatie kan contraproductief werken. Je moet een evenwicht vinden en vermijden dat je een simulatie van een recyclagepark maakt.
- Je moet het probleem van afval niet verbloemen en zeker meegeven dat er dringend actie vereist is, maar je moet ook de deelnemers niet naar huis laten gaan met sombere vooruitzichten. We bereiken meer door kennis te delen en elkaar te steunen. Moedig mensen positief aan om na te denken en actie te ondernemen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Activiteiten ontwikkelen met bestaande materialen.
- €€ Bijkomende investeringen overwegen om de ervaring nog te verbeteren. Gezonde snacks/bedankingen voor de deelnemers kopen zoals biologische fruit van lokale boeren.
- €€€ Het Zero Waste Eiland upgraden van een stoffen tent in een houten zero waste caravan gemaakt van gerecycleerde materialen. De caravan uitrusten met permanente informatieborden, installaties en opslagruimte voor materiaal om het risico op verlies te beperken.

Foto: Geanimeerde vuilbakken tijdens Rozenfeesten in het Vrijbroekpark © Provincie Antwerpen

BESTE VOORBEELD 8

Groenafval beheer

Beschrijving

Door enkele kleine aanpassingen in het beheer kan je een groot verschil maken in de hoeveelheid afval. Op deze manier is de verwerking ervan al iets beter haalbaar. Probeer plaatselijk een oplossing te vinden zodat je geen afval meer moet afvoeren. Deze oplossingen zijn meestal op maat en vragen wat denkwerk of creativiteit. Enkele voorbeelden:

- Door het gebruik van een mulchmaaier en de juiste frequentie van maaien ga je minder of geen grasafval meer hebben.
- Door het aanleggen van een takkenril of mijt kan je je snoeiafval ter plaatse houden. Je hoeft het niet af te voeren of te verwerken.
- Snoeiafval hakselen en gebruiken om wegjes mee aan te leggen, als afdek materiaal voor borders of om compost te maken.
- Wortelhout gebruiken als dierenschuilplaats of zones af te bakenen die bezoekers niet mogen betreden.
- Stammen of hout blokken gebruiken als speelelement voor kinderen.
- Blad van de bomen laten liggen. Vaak wordt dit verzameld maar het is veel beter om het te laten liggen.
- Een compostkade of -hoop opstellen. Een goede compost vraagt wel wat kennis over beschikbaar organisch materiaal, plaatselijk klimaat, Organische materialen moeten in de juiste verhouding worden geplaatst en sommige materialen (zoals problematisch onkruid) kunnen niet worden gecomposteerd.

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring 10 jaar

Behaalde voordelen

- Minder groenafval om af te voeren is een aanzienlijke financiële besparing.
- Minder gebruik van transport, energie en brandstof.
- Geen noodzaak om compost te kopen. Wanneer de compost op de juiste manier wordt gemaakt, heb je een hoogwaardig product beschikbaar om te gebruiken en, indien mogelijk, te delen met de gemeenschap.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Gespecialiseerde kennis en inzet van personeel is vereist. Zorg dat personeel een training krijgt over het hergebruiken van hout en composteren.
- Maatwerkoplossingen vereisen enig denkwerk en creativiteit.
- Goed composteren vraagt om goede afspraken en discipline.
- Houd altijd rekening met de klimaatomstandigheden en risico's (zoals brandgevaar) die bij elk geografisch gebied horen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Voorkom te veel groenafval door zeer eenvoudige maatregelen, zoals het laten liggen van boombladeren of het aanleggen van een takkenril voor je snoeiafval.
- €€ Mulch gazons waar mogelijk; verwerk snoeiafval tot mulch of hakselhout; stel een eenvoudige composthoop op om te experimenteren en te leren.
- €€€ Stel een compostplaats met fracties op en investeer in een goede opleiding voor personeel.

Foto's: takkenril en compost kade in het Vrijbroekpark © Provincie Antwerpen

BESTE VOORBEELD 9

Contracten met externe organisatoren van evenementen

Zijn er organisaties of bedrijven die evenementen organiseren in je park? Stel hiervoor dan een contract op met richtlijnen op voor zero waste evenementen. Als er al een contract bestaat, zorg er dan voor dat het zero-wastemaatregelen bevat! Stel ze op een positieve en coöperatieve manier voor, dan zullen de maatregelen beter worden onthaald en doeltreffender zijn.

Beschrijving

- Bespreek binnen je organisatie welke maatregelen verplicht zijn voor elke organisator die de faciliteiten van het park gebruikt. Beschrijf ze duidelijk, en geef extra toelichting bij ondertekening van het contract.
- Je wil (noch kan) organisatoren niet verplichten om de maatregelen na te leven, maar je kan wel een suggestieve checklist opstellen en hen vragen zoveel mogelijk van de voorgestelde maatregelen te implementeren.
- In een latere fase kan je dan aankondigen dat organisatoren die bepaalde maatregelen niet naleven, je park niet mogen gebruiken voor hun evenement.

- Geef zero waste evenementen extra promotie (nudging) en aansporing om de organisatoren te ondersteunen. Laat zien dat als zij meer inspanningen leveren, jij dat ook doet!

Zero-wastemaatregelen implementeren tijdens evenementen in het park kan praktisch zijn en een impact hebben! Er kunnen transversale en erg complexe strategieën worden ontwikkeld om een enorme positieve impact te genereren. Maar er zijn enkele eenvoudige strategieën voor beginners:

- Geef de voorkeur aan digitale programma's en tickets;
- Moedig afval sorteren aan;
- Zet mensen aan met het openbaar vervoer of de fiets te komen;
- Richt kraanwaterstations in en gebruik herbruikbare bekertjes;
- Gebruik herbruikbaar servies en materiaal;
- Promoot zero-wastevoedsel en lokale leveranciers;
- Voorzie herbruikbare decoratie;
- Zorg ervoor dat de aanwezigen de zero-wastemindset volgen.

Foto 1: herbruikbare bekertjes op een cricketwedstrijd in het Vrijbroekpark ©Kairali

Foto 2: Tijdens de Rozenfeesten in 2023, hebben we alle cateringbedrijven verplicht om enkel herbruikbare verpakkingen te gebruiken, en dat heeft gewerkt! Het resultaat was dat de feesten meer dan 2000 bezoekers trokken, en dat er slechts 20 liter niet-gesorteerd afval was! ©Provincie Antwerpen

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring sinds 2022

Behaalde voordelen

- Externe organisatoren van evenementen worden verplicht de regels te volgen;
- Er is minder afval en minder opkuiswerk na het evenement;
- Elk evenement betekent een representatie van je park, ook al organiseer je het niet zelf. Als je van de gelegenheid gebruikmaakt om tijdens evenementen zero-wastemaatregelen in te voeren, bereikt je boodschap veel bezoekers en stakeholders;
- Een evenement is een kortetermijnproject, waardoor het makkelijk is om daarmee te beginnen. Het is ook een fantastische gelegenheid om nieuwe ideeën te testen.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- De maatregelen niet implementeren tijdens je eigen evenementen. Je kan dan immers ook niet aan externe organisatoren vragen om ze te implementeren. Geef het goede voorbeeld!
- Externe organisatoren die jouw regels/voorstellen niet naleven. Misschien kan je hen financieel motiveren met een korting?

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Breng de organisator in contact met een lokale zero waste ngo of organiseer zero waste opleidingen voor je externe promotoren.

€€ Kondig een wedstrijd aan voor een zero waste evenement. De winnaar hoeft niets (of minder) te betalen om je faciliteiten te gebruiken.

€€€ Verminder de huurprijs van het evenementterrein of steun de organisatoren financieel die je zero-wastemaatregelen naleven.

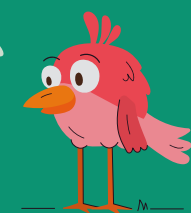

Foto: Zero waste catering tijdens Vurige Winteravond in het Vrijbroekpark ©Provincie Antwerpen

Meer inspiratie:

[Checklijst duurzame evenementen](#)

[Duurzame evenementen](#)
leefmilieu.brussels

BESTE VOORBEELD 10

Natuureducatie

Beschrijving

Lokale scholen, kinderen, sociale organisaties en ondernemingen zijn gemakkelijk bereikbare doelgroepen. Met eenvoudige activiteiten kun je meer bewustzijn creëren over afval en zwerfvuil.

Als park kun je educatieve wandeling aanbieden aan kinderen, zodat ze de natuur kunnen ontdekken, hun verbeelding kunnen stimuleren en nieuwe talenten ontwikkelen. Het park wordt een groene speeltuin voor veel kinderen tussen 5 en 12 jaar, die zich thuis voelen in de natuur, verwondering ervaren en wiens fantasie geen grenzen kent.

Vraag scholen of andere deelnemende groepen om geen verpakkingen mee te nemen wanneer ze het park bezoeken. Als ze een lunch meenemen, moet deze afvalvrij zijn en moeten ze al hun afval weer mee terugnemen naar school of huis. Leg tijdens je activiteiten uit waarom je dit vraagt en geef een bredere context over het probleem van zwerfvuil in het park.

Het Vrijbroekpark organiseert in het voorjaar en najaar begeleide educatieve wandelingen voor scholen, waarmee jaarlijks 10.000 kinderen worden bereikt.

Om gezinnen te betrekken, werken we samen met een klein lokaal bedrijf dat creatieve natuurworkshops voor kinderen organiseert in het weekend en tijdens onze evenementen.

Foto: domeinwachter geeft een rondleiding over bodemdierjes aan een groep kinderen ©Provincie Antwerpen

Bij het ontwerpen van een activiteit voor kinderen van 5-12 jaar focus op:

- Kinderen moeten direct in contact staan met, of in ieder geval zicht hebben op de dieren en planten die de hoofdrol spelen in ons verhaal.
- De praktische activiteiten moedigen de kinderen aan om de handen uit de mouwen te steken. We voegen veel actieve spelletjes toe om het luisteren naar een verhaal of het volgen van een rondleiding af te wisselen.
- Stel vragen en laat ze holistisch nadenken. Welke impact kan afval hebben op de flora en fauna van het park? Op de hele planeet? Wat kunnen we eraan doen?

Waar België, Vrijbroekpark

Opgebouwde ervaring 25 jaar (1999-2024)

Behaalde voordelen

- Kinderen en jongeren die spelen, ervaren en de natuur ontdekken, blijken later als volwassenen milieubewuster gedrag te vertonen – het zogenaamde betekenisvolle levenservaring. Goede gewoontes beginnen jong!
- Kinderen praten thuis over hun ervaringen en nemen hun gezinnen mee naar het park om te laten zien wat ze hebben geleerd, waardoor ook thuis bewustzijn wordt gecreëerd.
- Kinderen met leer- of concentratieproblemen profiteren vaak van actieve, informele educatie. Het is aangetoond dat “moeilijke” leerlingen beter tot rust komen in een natuurlijke leeromgeving.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

Een niet goed voorbereide activiteit kan te overweldigend zijn voor kinderen, waardoor de kans op een negatieve natuurervaring toeneemt.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Wandelingen gegidst door vrijwilligers. Je kunt een spel over afval opnemen in een bestaande activiteit.

€€ Begeleide activiteiten door vrijwilligers en betaalde medewerkers. Zorg ervoor dat je gidsen op de hoogte zijn van de zwerfvuilproblemen en met de kinderen hierover kunnen praten.

€€€ Op maat uitgewerkte activiteiten door betaalde medewerkers of bedrijven die hierin gespecialiseerd zijn.

Foto: kinderen tijdens een gegidste schoolwandeling ©Provincie Antwerpen

BESTE VOORBEELD 11

Natuurlijke circulaire infrastructuur

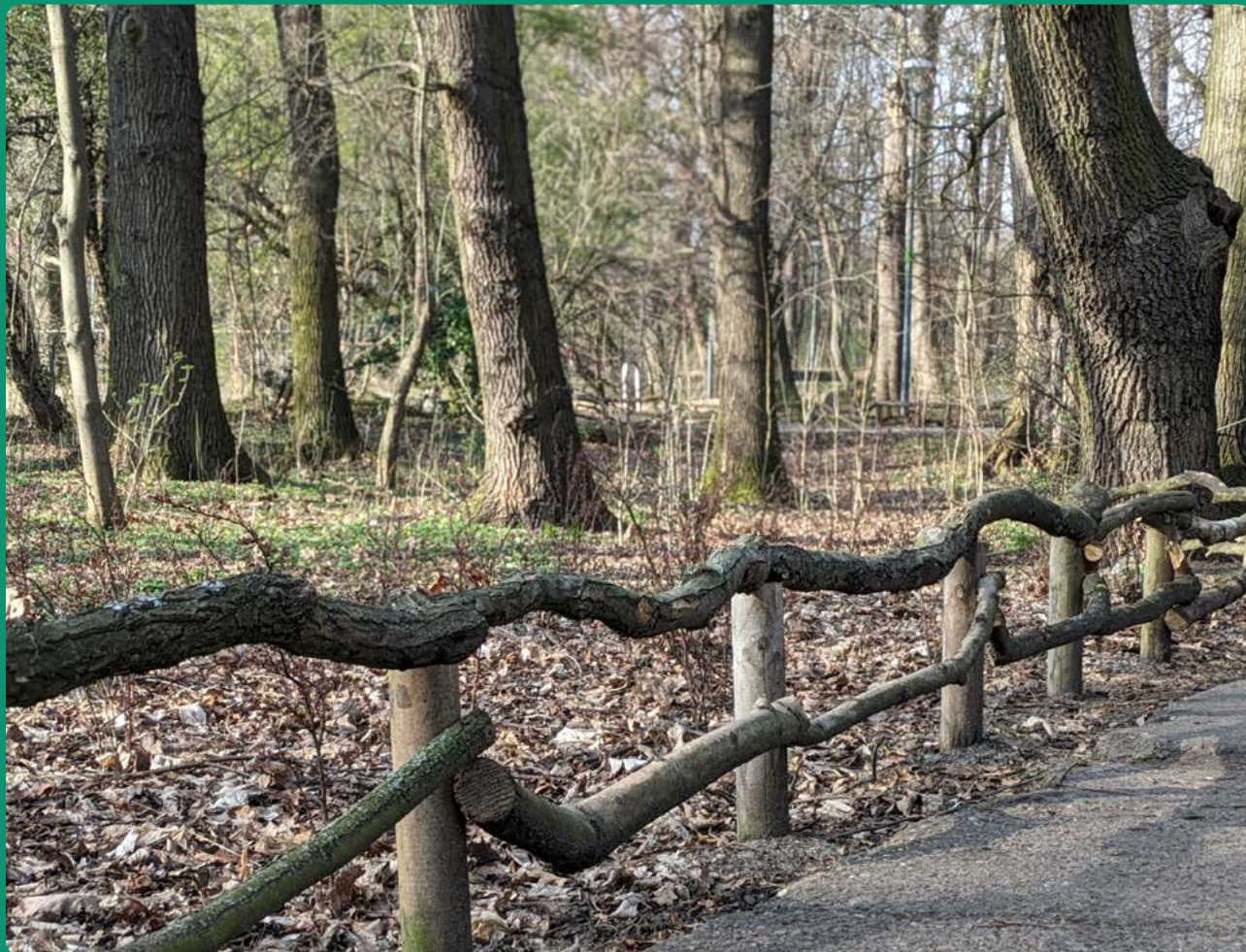

Foto: droge takken die worden gebruikt om tijdelijke hekken te maken ©ZMZ Wrocław

Beschrijving

Om de veiligheid in het park te waarborgen, worden droge takken die langs paden groeien verwijderd. Dit hout krijgt een tweede leven: het wordt gebruikt om tijdelijke omheiningen te maken. Deze omheiningen beschermen jonge aanplant en zorgen ervoor dat wandelaars bepaalde zones vermijden. Zo dragen we bij aan zowel een veiliger park als duurzaam natuurbeheer.

Waar Polen, Park Grabiszyński

Opgebouwde ervaring sinds 2023

Behaalde voordelen

- Het natuurlijk materiaal past perfect bij het wilde karakter van het park.
- Niet-geïmpregneerd hout keert zonder nadelen terug in het ecosysteem.
- Positieve feedback van parkbezoekers.
- Beschermst van nieuwe aanplanting tegen vertrapping.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- De esthetiek is niet standaard, waardoor deze mogelijk niet past bij een formeel parkontwerp.
- Moeilijk om op voorhand te plannen, omdat de hoeveelheid beschikbaar materiaal afhangt van de hoeveelheid dood hout in de boomkronen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Geoogst hout versnipperen en gebruiken als strooisel voor paden of compost.

€€ Een workshop organiseren voor parkbezoekers om samen met hen natuurlijke hekken te bouwen.

€€€ Een design oplossing zoeken dat bij het parkontwerp past.

BESTE VOORBEELD 12

Passieve communicatie

(posters, bewegwijzering)

Beschrijving

Grabiszyński Park plaatst borden met korte boodschappen om het publiek bewust te maken van natuurlijke waarden en zero-wastebeheer. Zij plakken stickers op vuilnisbakken met eenvoudige en creatieve boodschappen op zoals "Er zit leven in deze (dode) boom!", "Mij niet voederen als ik vol zit", "Er zijn massa's mysterieuze voetafdrukken in het park, laat er niet nog meer achter". In het park staan ook borden met educatieve informatie over leefgebieden, en over de dieren die in en rond dood hout leven.

Waar Polen Park Grabiszyński

Opgebouwde ervaring sinds 2021

Behaalde voordelen

- Positieve feedback van parkbezoekers, die makkelijker aansluiting vinden bij de natuurlijke dynamiek en het parkbeheer.
- Korte en duidelijke informatie zorgt ervoor dat mensen beter begrijpen waarom iets wordt gedaan.
- Korte, emotionele en grappige boodschappen kunnen mensen sneller raken in hun verstand of hun hart.

Foto: Bord met grappige boodschap: "Er zijn massa's mysterieuze voetafdrukken in het park, laat er niet nog meer achter" in Grabiszyński park © ZSM Wrocław

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Sommige mensen verkiezen parken zonder borden om te genieten van het natuurlijk uitzicht.
- Mensen kunnen passieve communicatie negeren.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Gebruik eenvoudige doe-het-zelfmaterialen en middelen om de informatieborden te maken. Het park kan zelfs buurtbewoners, scholen, vrijwilligers of andere stakeholders uitnodigen om hierbij te helpen.
- €€ Er is een gemiddelde investering nodig om posters en borden te maken in weersbestendige materialen en met een knap ontwerp.
- €€€ Kies voor een volledige communicatiecampagne bedacht door professionals.

BESTE VOORBEELD 13

Wilde bloemenweide

Foto: Voorbeelden van intensief maaien en bloemenweides in Wrocław, Polen © ZZM Wrocław

Beschrijving

Je kunt prachtige bloemenweides creëren door simpelweg minder te maaien. Minder maaien heeft tal van voordelen:

- verhoogt biodiversiteit van stadsgrasvelden;
- bespaart werkuren met gefaseerd maaien;
- vereist minder gereedschap, bespaart energie en fossiele brandstoffen;
- voorkomt extra groenafval;
- bevordert bloemenweides met inheemse plantensoorten.

Grabiszynski Park heeft zones met verschillende maaifrequenties, van 1 (meest natuurlijk, minimaal onderhoud) tot 5 (meest representatief, intensief onderhoud, zoals rond oude begraafplaatsen, waaronder die van Italiaanse soldaten). Daarnaast is er een gebied in het oudste deel van het park waar helemaal niet wordt gemaaid.

Waar Polen, Park Grabiszyński

Opgebouwde ervaring sinds 2019

Behaalde voordelen

- Stijging van de biodiversiteit;
- Verkleining van de koolstof- en ecologische voetafdruk;
- Positieve feedback van parkbezoekers na het implementeren van passieve communicatie en educatie via social media en samenwerking met de raad van het Grabiszynski Park;
- Gedifferentieerde gebieden dienen verschillende doelen, zodat iedereen er iets naar zijn zin kan vinden.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Sommige bezoekers zijn niet enthousiast over het idee om minder te maaien. Ze denken dat het vooral bedoeld is om geld te besparen en dat ongemaaide gebieden er rommelig en verwaarloosd uitzien.
- Als we niet voorzichtig genoeg zijn, kunnen bovendien invasieve soorten zich uitbreiden, zoals de Aziatische duizendknoop (*Reynoutria*), waarmee we op bepaalde plekken al een probleem hebben.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Minder maaien betekent lagere kosten voor maaien en infrastructuur.

€€ In het eerste jaar kun je de grond voorbereiden en een bloemenweidemengsel zaaien om sneller meer bloemen te krijgen.

€€€ Laat personeel leren over natuurlijke bloemenweides en gefaseerd maaien door een externe organisatie of docent uit te nodigen.

BESTE VOORBEELD 14

Houten banken en eco-kunst

Beschrijving

In 2023 werd er een project gelanceerd om ecobanken te maken van duurzaam gekapt hout. Deze banken werden oorspronkelijk geïntroduceerd in het Wrocław's Millennium Park tijdens het evenement WROŚnij en werden sindsdien in verschillende beboste gebieden over de hele stad verspreid.

Sindsdien kwamen er nieuwe initiatieven voor het bevorderen van het hergebruik van natuurlijke materialen:

- Gebruik recycleerbare natuurlijke materialen om elementen om een natuurlijke speelzone in het park te maken. Kinderen houden van klimmen, op boomstammen zitten en kampen bouwen. Hierdoor kunnen zowel kinderen als volwassenen rijke ervaringen voor alle zintuigen opdoen. Probeer een simpele kring van boomstammetjes te maken, tapijten van bladeren, of stapels dennenappels. Deze kunnen dienen als zitzones in de schaduw, speelzones en ontdekkingszones.
- Bevorder deeleconomie: plaats een ruilkast of ruildoos waarin bezoekers boeken, speelgoed en bordspellen kunnen deponeren of ze kunnen meenemen. Deze kleine aanvulling bevordert gemeenschapsgevoel bij de parkbezoekers.
- Maak het zichtbaar voor de bezoekers: ontwerp een unieke brandmerk stempel voor voorwerpen die in het park zijn gemaakt van gerecycleerd hout. Deze brandmerk is een zichtbare herinnering voor bezoekers aan de toewijding van het park aan duurzaamheid en efficiënt gebruik van middelen.

Waar Polen, Park Grabiszyński

Opgebouwde ervaring sinds 2023

Foto's: constructies van natuurlijk materiaal uit het park in Grabiszyński Park © ZZM Wrocław

Behaalde voordelen

- Positieve feedback van parkbezoekers;
- Goedkoop alternatief voor de gebruikelijke banken en speelelementen in meer natuurlijke gebieden;
- Met de tijd vergaat het hout en komt het organisch materiaal opnieuw in het ecosysteem terecht.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Sommige mensen zijn misschien niet blij met banken zonder rugleuning;
- Houten banken verslijten sneller dan niet-natuurlijke;
- Let er bij het ontwerpen van speelelementen op dat je de lokale richtlijnen rond veiligheid in speeltuinen raadpleegt.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Gebruik materiaal uit bioafval om nieuwe infrastructuur te maken;
- €€ Betrek de mensen uit de buurt bij het ontwerpen van de structuren; betrek kinderen bij het ontwerpen van de natuurlijke speelelementen;
- €€€ Combineer kunst en natuur door artistieke meubelen te ontwerpen voor het park met het parkhout. Nodig misschien een lokale kunstenaar uit om kwaliteitsvolle en artistieke stukken te maken.

Extra bron: [Exploration of Natural Playgrounds in Urban Parks: Promoting Children's Health](#)

BESTE VOORBEELD 15

Biocenotische zones

(geen menselijke tussenkomst)

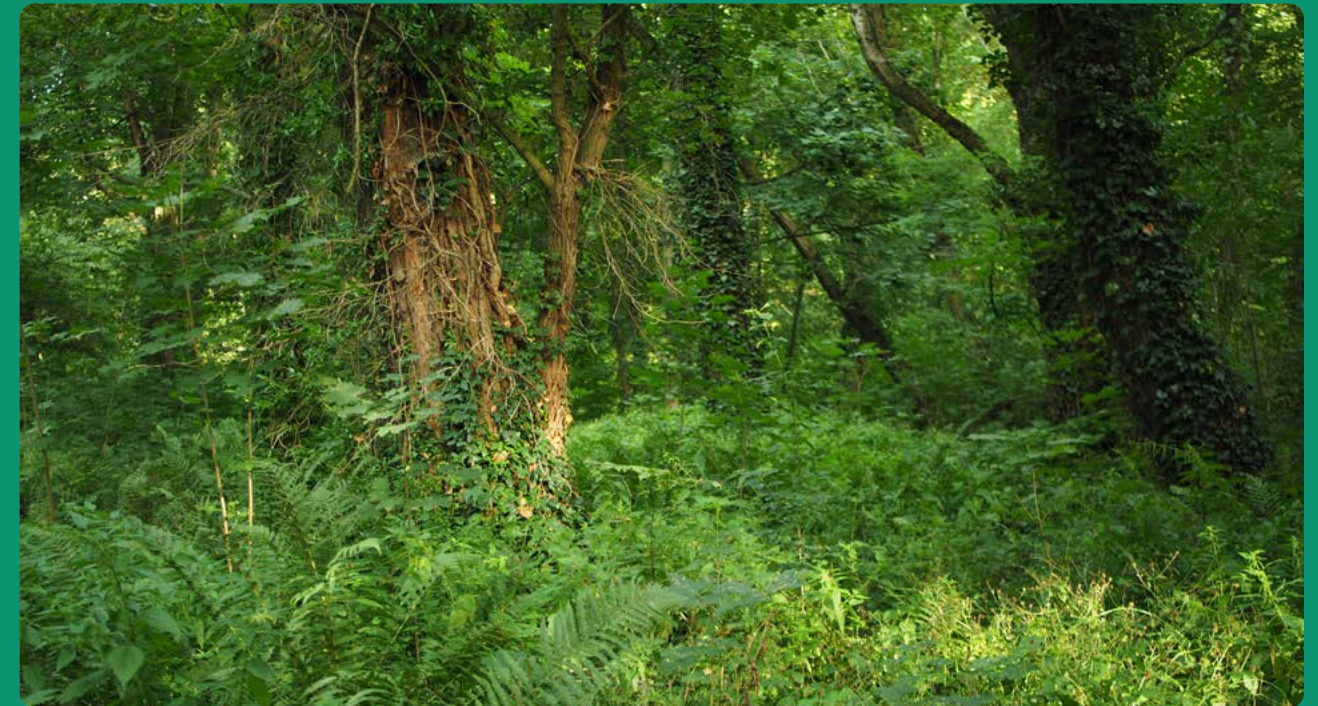

Foto: Biocenotische zone in Grabiszyński Park © ZZM

Beschrijving

Biocenotische zones zijn een nieuwe, informele term om kleine zones, grote stukken park of andere groene ruimten aan te duiden die zijn afgebakend om er de biodiversiteit en de natuur te beschermen. Deze zones kunnen worden ingericht in historische groene ruimten, parken, groenzones naast verkeersaders, braakliggend terrein of in het kader van de ontwikkeling van biologisch actieve gebieden van woonwijken. Door het afsluiten van vrije doorgang voor bezoekers in bepaalde delen van een park, ondersteun je hier de biodiversiteit. Dieren kunnen er in alle rust leven, migreren, eten, paren of rusten. Ook de flora in de stedelijke ruimte kan men hier door beschermen. Deze plekken zijn uitstekende geschikt om er stiltezones en zwerfvuilvervrije zones in te richten.

Mooie voorbeelden van zulke zones met dichte begroeiing zijn terug te vinden in sommige delen van het Grabiszyński Park in Wrocław. De zones zijn niet toegankelijk voor bezoekers en dienen als reserve voor dieren, insecten en andere levensvormen. Soms zijn deze zones omheind met houten elementen. De grootte van elke zone verschilt, van erg klein, met een paar bomen en planten eronder, tot een aanzienlijk gedeelte van het park.

Waar Polen, Park Grabiszyński

Opgebouwde ervaring sinds 2018

Behaalde voordelen

- Meer afwisselende landschappen in het park;
- Biodiversiteit wordt verrijkt;
- Dieren krijgen meer schuilplaatsen;
- Dit gebied heeft een hogere vochtigheid en wateropslag door verminderde verdamping.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Biocenotische zones kunnen plekken met zwerfvuil worden;
- Mensen kunnen in deze gebieden binnendringen en de dieren verstoren of planten vernietigen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Niet nodig om geld te investeren om deze gebieden aan te leggen.
- €€ Communicatieborden naast de zone, om bezoekers te informeren.

BELANGRIJKE TIP!

Vuilnisbakvrije zone en stille zone worden aangeraden in deze gebieden.

BESTE VOORBEELD 16

Operationele efficiëntie

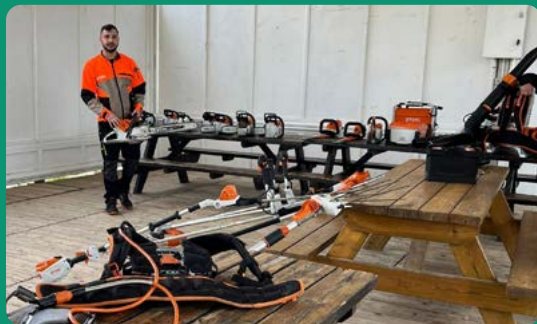

Foto: Opleiding over onderhoud van machines en operationele efficiëntie in het park Los Toruños © Los Toruños Park, Cadiz

Beschrijving

Onderhoud van machines en uitrusting is cruciaal om de efficiëntie te verbeteren en duurzame praktijken te ondersteunen. Een belangrijke strategie is regelmatig onderhoud om te zorgen dat machines en werplekken optimaal functioneren. Dit verlengt de levensduur van machines en uitrusting, vermindert vervangingen en verkleint de milieu-impact.

Gespecialiseerde opleidingsprogramma's over machineonderhoud en herstellingstechnieken stellen parkmedewerkers in staat om kleinere problemen zelf op te lossen, waardoor kostbare pannes worden vermeden en de workflow efficiënter wordt.

Een belangrijk initiatief is de overstap naar energiezuinige machines. Door verouderde apparatuur te vervangen door elektrische of hybride modellen kan het energieverbruik en de werkingskosten aanzienlijk dalen. Ook kunnen onderdelen van ongebruikte machines worden hergebruikt, wat afval vermindert en de vraag naar nieuwe materialen verlaagt, in lijn met circulaire economieprincipes.

Daarnaast is het werken met lokale, duurzame leveranciers van machines en gereedschappen essentieel. Lokale leveranciers verminderen afval en de

koolstofvoetafdruk door kortere transportafstanden. Geavanceerde technologieën zoals automatisering en precisietechnologie helpen het gebruik van middelen te optimaliseren, verminderen afval en verhogen de efficiëntie.

Waar Park Marisma De Los Toruños en Pinar De La Algaida

Opgebouwde ervaring sinds 2024

Behaalde voordelen

- Minder slijtage aan machines en minder afval;
- Kleinere koolstofvoetafdruk;
- Kostenverlaging op lange termijn;
- Verbetering van de arbeidsgezondheid van de parkmedewerkers.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Gebrek aan duurzame producten op de markt die aan de vereisten voldoen;
- Hoog oplopende kosten om oude machines te vervangen;
- Gebrek aan opleidingen voor de parkmedewerkers en geen mogelijkheid om efficiëntere protocollen/processen in te voeren;
- Medewerkers die niet kunnen/willen wennen aan nieuwe werkgewoontes.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Efficiënt beheer van de beschikbare middelen met etiketten waarop de datum van aankoop/herstelling staat vermeld. Samenwerken met leveranciers die producten verkopen met minder verpakkingsmateriaal of die recycleerbare verpakkingen gebruiken.

€€ Efficiënte planning met wekelijkse vergaderingen om nieuwe kansen en praktijken te zoeken.

€€€ Investeren in uiterst efficiënte uitrusting en energiebeheersystemen. Dit mag dan wel een aanzienlijke investering met zich meebrengen, op termijn spaar je er zo energie mee uit en beperk je de uitstoot. Overal waar mogelijk automatiseringstechnologieën invoeren.

BESTE VOORBEELD 17

Afvalvrije hondenloopzone

Beschrijving

De afvalvrije hondenloopzone is een plek waar honden en hun baasjes kunnen ontspannen en genieten van de natuur. De zone is uitgerust met een aantal elementen die de duurzaamheid en het belang van een gedeelde verantwoordelijkheid in het bewaren van de natuurlijke grondstoffen stimuleren:

- Gerecycleerde materialen: De omheining, speeltoestellen en zitbanken zijn gemaakt van gerecycled materiaal, waardoor de vraag naar nieuwe materialen afneemt.
- Verlichting op zonne-energie: De hondenloopzone wordt verlicht met zonne-energie, wat het energieverbruik en de koolstofvoetafdruk verkleint.
- Waterbesparing: De waterfonteintjes hebben drukknopbegrenzers om waterspilling tegen te gaan en verantwoord watergebruik te bevorderen.
- Gerecycleerde containers voor hondenclubs: Clubs die de zone gebruiken, krijgen herbruikbare afvalcontainers om hun werking af te stemmen op zero waste.
- Hondenafval composteren: Gebruikers kunnen hun hondenpoep opruimen met een schopje en het afval wordt ter plaatse gecomposteerd, wat het gebruik van plastic zakjes vermindert.
- Opleidingsprogramma's: Workshops en activiteiten helpen hondeneigenaars leren over duurzame praktijken, zoals het verminderen van de ecologische voetafdruk van huisdieren en milieuvriendelijke verzorging.

Waar Alamillo park in Seville, Spanje

Opgebouwde ervaring sinds 2024

Foto: Hondenloopzone in het Alamillo park © Alamillo Park, Seville.

Behaalde voordelen

- Lagere koolstofuitstoot door het gebruik van zonne-energie;
- Promotie van zerowastepraktijken door praktijkervaringen en leerrijke activiteiten waarin de gebruikers worden aangemoedigd om de zero-wastefilosofie door te trekken in hun dagelijks leven.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Weerstand tegen verandering: afstappen van plastic poepzakjes en kiezen voor composteren kan moeilijk zijn als composteren meer moeite kost dan gewoon een zakje te gebruiken;
- Onderhoudskosten: het is mogelijk dat de verlichting op zonne-energie vaker nood heeft aan nieuwe batterijen dan aanvankelijk gedacht, wat leidt tot hogere werkingskosten;
- Gebrek aan engagement bij de voornaamste belanghebbenden, de organisaties die in de eerste plaats de ruimte gebruiken.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ In plaats van nieuwe uitrusting aan te schaffen kunnen ook bestaande parkmaterialen worden hergebruikt, zoals hout of metaal om bankjes, agilityparcours en andere noodzakelijke voorzieningen te maken. Als het budget de plaatsing of het onderhoud van verlichting op zonne-energie beperkt, kunnen de toegangsuren van de hondenloopzone beperkt worden tot overdag, waardoor er minder kunstlicht nodig is.

€€ Investeren in duurzaam, milieuvriendelijk meubilair van plaatselijke en duurzaam werkende leveranciers. Dit ondersteunt de lokale handel en zorgt ervoor dat de installaties voor de hondenloopzone van betere kwaliteit zijn en dus ook langer meegaan. Regelmatig werkvergaderingen organiseren met medewerkers en vrijwilligers om te brainstormen over kosteneffectieve initiatieven voor voortdurende verbetering.

€€€ Verlichting installeren op zonne-energie met batterijen die lang meegaan en een hoger rendement hebben, waardoor de onderhoudskosten op de lange termijn dalen en de zone voortdurend verlicht is. Een specifiek composteersysteem uitwerken om hondendrollen op een efficiënte manier te verwerken en compost te produceren die gebruikt kan worden voor het onderhoud van het park of gemeenschapstuintjes.

BESTE VOORBEELD 18

Sport- infrastructuur voor clubs

Beschrijving

De sportinfrastructuur in het Alamillo park werd ingericht als specifieke sportruimte voor de roeiclub San Jerónimo en de roeifederatie. Hier beschikken de atleten over speciale ruimtes voor administratieve taken, om hun uitrusting te bewaren en te herstellen, over opbergruimtes, kantoren, kleedkamers, douches en open ruimte.

- De hele infrastructuur is opgebouwd uit afgedankte containers die omwille van slijtage niet meer bruikbaar waren.
- De stroom is volledig afkomstig van zonnepanelen die minstens 30% van hun energieopwekkingscapaciteit zijn verloren en daarom wettelijk verplicht moeten worden afgedankt. Om dat euvel op te lossen en toch genoeg stroom op te wekken werden er gewoon meer panelen geplaatst.
- De douches zijn uitgerust met spaarknoppen die het waterverbruik inperken.
- Regelmatig worden er workshops en activiteiten georganiseerd om goede praktijken aan te moedigen, zoals de rivier schoon houden en meewerken aan afvalbeperkingsactiviteiten.

Waar Alamillo park in Seville, Spanje

Opgebouwde ervaring sinds mei 2022

Foto: Roeiclub © Alamillo Park, Seville

Behaalde voordelen

- De infrastructuur beperkt de afvalberg door gebruik te maken van oude materialen. Op die manier kan ook het prijskaartje worden verlaagd.
- Dankzij het gebruik van hernieuwbare energie en door geen nieuwe materialen te gebruiken, wordt er minder CO2 uitgestoten.
- Door oude zonnepanelen te hergebruiken, ontstaat er minder e-afval, daalt de productie-uitstoot en raken de bodem en het water minder vervuild.
- Door afgedankte containers te hergebruiken en hernieuwbare energie te gebruiken daalt de koolstofvoetafdruk.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- De infrastructuur voldoet misschien niet helemaal aan de behoeften van de roeiverenigingen.
- Zonnepanelen moeten vaker vervangen worden en dat kost geld.
- Een incorrect gebruik van de infrastructuur kan kostelijke slijtage en schade met zich meebrengen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Door afgedankte materialen zoals containers en zonnepanelen te gebruiken hoeft er minder nieuw materiaal te worden aangekocht.

€€ Zonnepanelen staan in voor het energieverbruik.

€€€ Het vervoer van de containers is vrij kostelijk, alsook het verkrijgen van de wettelijk verplichte certificaten om een container te laten erkennen als 'bewoonbare' ruimte.

BESTE VOORBEELD 19

Promotie van kraantjeswater

Beschrijving

Het Alamillo park is de thuisbasis van enkele van de populairste loopwedstrijden van Spanje, waar tot zo'n 6000 lopers aan deelnemen. Het park spant zich al geruime tijd in om het gebruik van plastic waterflessen tijdens deze events te vermijden door kraantjeswater ter beschikking te stellen en extra waterfonteintjes langs de looproutes te plaatsen.

- Door de combinatie van grote mensenmassa's en de hoge temperaturen in Sevilla gebruiken lopers vaak wegwerpflessen om op temperatuur te blijven, wat een hoop afval met zich meebrengt. Om dat tegen te gaan werden er verschillende maatregelen uitgewerkt:
- Tijdens iedere loopwedstrijd worden er aan de aankomst tijdelijke waterstations geplaatst en nadien weer weggenomen;
- Doorheen het park werden er ruim voldoende waterkraantjes geplaatst zodat lopers nooit lang hoeven te wachten voor ze ergens water kunnen nemen;
- Tijdens de wedstrijd kunnen lopers hun waterbeker of flesje op verschillende plaatsen bijvullen.

Waar Alamillo park in Seville, Spanje

Opgebouwde ervaring sinds mei 2022

Foto: Kraantjeswater tijdens een loopwedstrijd in het park© Alamillo Park

Behaalde voordelen

- Organisatoren van loopwedstrijden sparen de kosten voor waterflessen uit;
- Door de hoeveelheid wegwerpflessen te beperken worden mensen aangemoedigd om bewust om te gaan met water en plastic flessen;

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

- Merksponsors ontmoedigen eventueel het gebruik van waterfonteintjes;
- Niet alle lopers gaan even voorzichtig met de waterkraantjes om, waardoor ze snel verslijten;
- Gebrek aan communicatie over beschikbare waterstations leidt mogelijk tot verwarring waardoor de fonteintjes weinig tot niet worden gebruikt.

Budgetalternatieven laag tot hoog

€ Het parkpersoneel staat in voor het transport en de plaatsing van de waterstations. Zelfs voor grootschalige wedstrijden met veel deelnemers vraagt een dergelijke plaatsing maar een minimum aan budget.

€€ Het kan noodzakelijk zijn om een attest aan te vragen om deze fonteintjes te laten goedkeuren voor openbaar gebruik. Voor specifieke loopwedstrijden kunnen er ook waterfonteinen op maat worden gemaakt.

BESTE VOORBEELD 20

Verdeling van gebruikt speelgoed

Foto: Speelgoed voor kwetsbare gezinnen © Alamillo Park

Beschrijving

Creatieve recyclage-initiatieven in parken bieden voordelen voor zowel het milieu als de samenleving, bijvoorbeeld door kwetsbare gemeenschappen te steunen.

Met 15 vrijwilligers is het programma "Vrienden van het Park" een essentieel onderdeel van het gemeenschapsleven in het Alamillo park. Alleen al vorig jaar werden 16.000 stukken speelgoed uitgedeeld aan gezinnen in armoede, wat hen steun gaf en duurzame praktijken bevorderde.

Vrijwilligers onderhouden de speelgoedcollectie, verzamelen donaties, sorteren speelgoed op leeftijdscategorie en organiseren een grote speelgoedverdeling rond kerst. Onbruikbaar speelgoed wordt uit elkaar gehaald, en materialen zoals plastic, metaal en elektronica worden gerecycled.

Waar Alamillo park in Seville, Spanje

Opgebouwde ervaring sinds 1995

Behaalde voordelen

- Door speelgoed in te zamelen en te herverdelen dat anders weggegooid zou worden, heeft het programma de hoeveelheid speelgoed dat op stortplaatsen terechtkomt aanzienlijk verminderd. Dat helpt de milieu-impact van plastic speelgoed te beperken, verkleint de afvalberg en stimuleert een cultuur van hergebruik;
- Ondersteuning voor gezinnen in armoede.
- Gemeenschapsengagement en vrijwilligerswerk om het speelgoed in te zamelen, schoon te maken, te sorteren en te herverdelen laten mensen samenwerken aan een gemeenschappelijk doel.
- Gezinnen die speelgoed doneren worden zich meer bewust van duurzame praktijken, terwijl kinderen bijleren over de voordelen van het hergebruiken van speelgoed. Zo leren zij al van kindsbeen milieuvriendelijke gewoontes aan.

Wat ging er fout of kan er fout gaan?

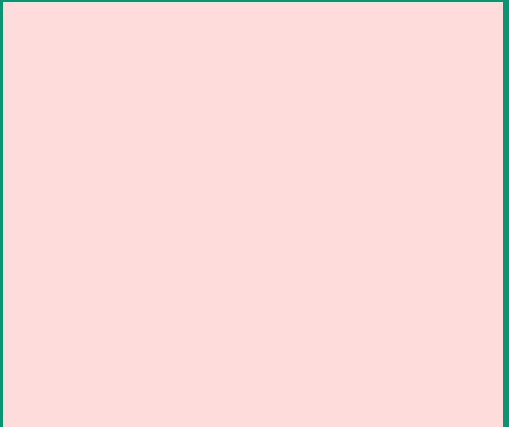
- Te weinig vrijwilligers kan de werking vertragen;
- Het verdelen van duizenden stukken speelgoed en er daarbij op letten dat het juiste pakket bij het juiste gezin terechtkomt, is niet vanzelfsprekend;
- Als er meer kapot speelgoed binnenkomt, kan het moeilijk worden om al dat speelgoed te scheiden en de onderdelen ervan te recyclen.

Budgetalternatieven laag tot hoog

- € Vertrouwen op vrijwilligers voor de speelgoedinzameling; parkruimtes zoals opslagplaatsen gebruiken om de infrastructuurkosten te verlagen; samenwerken met lokale bedrijven voor benodigdheden om de kosten verder te verlagen (schoonmaakmiddelen, gereedschap voor reparaties enz.).
- €€ Promotie via mond-tot-mondreclame, openbare informatieborden en sociale media houden het betaalbaar. Grotere, beter uitgeruste opslagruimtes kunnen het speelgoedverwerkingsproces verbeteren.
- €€€ Deeltijds personeel of seizoenskrachten inhuren voor de logistiek, de herstelling en de coördinatie kan de werklast van de vrijwilligers verlichten en de werking efficiënter maken. Workshops en events in het teken van duurzaamheid en recyclage kunnen meer deelnemers aantrekken, wat wel meer kosten met zich meebrengt voor materiaal, sprekers en de organisatie van evenementen.

De Zero Waste Journey

3.1 Wat is de Zero Waste Journey?

In het vorige hoofdstuk heb je kunnen kennismaken met de roadmap doorheen onze Zero Waste Urban Parks. Je hebt je er misschien laten inspireren door enkele ideeën en praktijken die je zelf ook wel zou willen invoeren.

Ze allemaal waarmaken is echter niet altijd haalbaar. Alleen al een paar ervan realiseren kan al een serieuze uitdaging zijn. Maar laat je niet ontmoedigen, het pad van zero waste is een lange weg die je stap voor stap aflegt, ieder op zijn eigen tempo. Ieder park heeft zijn eigen Zero Waste Journey, en zijn eigen rol en taakverdeling om de positieve effecten ervan te koesteren voor toekomstige generaties en duurzame gemeenschappen.

De **Zero Waste Journey** is een lijst met kansen en mogelijkheden die ieder park zelf kan waarmaken, afhankelijk van zijn eigen context, middelen, uitdagingen en motivaties.

Om jou en je team te helpen om deze reis aan te vatten bieden we je een helder overzicht van verplichte en optionele criteria.

De verplichte criteria staan voor de essentiële acties die nodig zijn om een transitie naar zero-waste in te zetten en een transversale baseline vast te stellen, terwijl de optionele criteria ruimte bieden voor extra verbeteringen die in de loop van de tijd en afhankelijk van de motivatie moeten worden toegevoegd.

Houd altijd in gedachten dat het belangrijk is om de zerowasteacties en effecten duidelijk te identificeren en te beschrijven zodat het proces later kan worden opgeschaald en successen kunnen worden gedeeld en gevierd.

3.2 Verplichte criteria

Een park dat voldoet aan de verplichte criteria gaat voluit voor zero waste. Het wil zijn gemeenschap inspireren de transitie aan te gaan, het wil duurzaamheid stimuleren en zich klaar houden voor alle uitdagingen die zich kunnen aandienen.

Criterium 1: Implementeer een zero-wastestrategie en deel die met de gemeenschap

Het park moet een zero-wastestrategie opstellen en invoeren met een duidelijke en ambitieuze visie en langetermijndoelstellingen om zero waste waar te maken, waarbij de nadruk ligt op het waarom en wat van afvalvermindering. Bovendien moet die strategie ook een duidelijk besluitvormingskader omvatten. De strategie en de jaarlijks te publiceren vorderingsupdates moeten openbaar toegankelijk zijn en er moet zowel intern als extern over worden gecommuniceerd – bijvoorbeeld met behulp van borden, nieuwsbrieven, websiteberichten en andere nuttige kanalen. Een dergelijke aanpak zorgt ervoor dat parkbeheerders, personeel, bezoekers en de bredere gemeenschap consequent worden geïnformeerd over het engagement op het vlak van zero waste en hoe het park het doet.

Doelstellingen van de zerowastestrategie:

- **De productie van restafval jaar na jaar verminderen:** Bepaal een jaarlijkse reductiedoelstelling voor de productie van restafval en doe er alles aan om die doelstelling ook effectief te behalen. Elk park moet zijn eigen realistische reductiepercentage vaststellen op basis van zijn eigen unieke context.
- **Onderscheid maken tussen 5 afvalstromen:** Implementeer afvalscheiding voor ten minste vijf verschillende afvalstromen, door elk park afzonderlijk vastgelegd op basis van lokale afvalbeheerfaciliteiten, lokale en Europese richtlijnen en specifieke behoeften.
- **Bouwen aan de zerowastevaardigheden van medewerkers:** Laat personeel minstens één keer per jaar een opleiding over zero-wastepraktijken volgen om levenslang leren te stimuleren. Naast formele opleidingen zijn ook andere activiteiten als workshops en kennisuitwisseling tussen partners, netwerken en andere parken een goed idee.

Criterium 2: Voer een jaarlijks actieplan rond zero waste in

Het park moet een jaarlijks actieplan rond zero waste opstellen om de overkoepelende doelstellingen uit de strategie te kunnen realiseren.

Dat plan moet:

- A. Specifieke activiteiten omvatten, maar ook een tijdlijn, vereiste middelen, toegewezen verantwoordelijkheden en de teamleden.
- B. Duidelijke meetwaarden bevatten om de vooruitgang op te volgen.
- C. Op grote schaal worden gedeeld en er moet uitgebreid over worden gecommuniceerd met de teams en focusgroepen van het park om te zorgen voor een brede betrokkenheid en afstemming.
- D. Jaarlijks worden herbekeken en bijgewerkt op basis van de bereikte resultaten.
- E. Initiatieven omvatten in **vier belangrijke werkdomeinen** die essentieel zijn om de productie van restafval te verminderen:

1. Preventie van groenafval: In stadsparken neemt groenafval – denk aan bladeren, snoeiafval, onkruid en ander organisch materiaal – een aanzienlijk deel van de totale afvalberg in. Aangezien een park zich daar als geen ander toe leent, zijn hergebruik en composteren niet meer dan logische manieren om groenafval op te nemen in het lokale ecosysteem. Zo kunnen houtschilfers en bladeren in de bodem worden ingewerkt, takken en hout kunnen worden gebruikt voor de aankleding van rustige hoekjes of speeltuinen, en ander groenafval kan gecomposteerd worden.

Composteren is altijd een goed idee, aangezien niet alleen de parkmedewerkers ermee aan de slag kunnen; ook de leden uit de omringende gemeenschap kunnen eraan meewerken. Verlies daarbij de verschillende uitdagingen niet uit het oog en stem je communicatie, regels en onderhoud af op de gebruikers.

2. Zero-wasteevenementen: Alle evenementen die in het park worden georganiseerd, moeten mettertijd afgestemd worden op de zerowastestrategie. Daarbij moeten de doelstellingen en vereisten duidelijk worden gecommuniceerd ten aanzien van de organisatoren, deelnemers, leveranciers en verkopers. Denk eraan: positieve boodschappen die een beroep doen op het engagement van de ontvanger zijn over het algemeen efficiënter en komen beter aan dan een opgestoken vingertje of koude verboden. **Parkevenementen moeten zoveel mogelijk zero-wastemaatregelen hanteren. Enkele voorbeelden:**

- Een systeem met herbruikbare bekertjes is beter dan wegwerpbekertjes.
- Vuilnisbakken voor verschillende soorten afval, waarbij op iedere vuilnisbak duidelijk aangegeven staat welk afval erin mag en wat niet.
- Duidelijke communicatie over het thema zero-waste, uiteraard zonder fysieke flyers en brochures. Kies voor banners, vlaggen, ledverlichting en levende planten die later opnieuw kunnen worden gebruikt.
- Stel een lijst op van interessante en geëngageerde lokale cateringopties en deel ze met het team en de partners. Anderen inspireren is een heel eenvoudige manier om een circulaire economie te promoten.
- Voorzie gratis kraantjeswater.
- Moedig duurzaam vervoer aan: openbaar vervoer, carpooling, fietsen,...
- Stel een speciaal zero-wasteteam samen dat de afvalinzamelingsgegevens analyseert, kijkt waar het beter kan en zich daarbij specifiek toelegt op restafval als afvalstroom. Zo kan je je zero-wastestrategie gemakkelijk bijsturen voor volgende evenementen.

3. Herstellingen en hergebruik promoten: Het park moet actief zoeken naar mogelijkheden om materiaal te hergebruiken om het ontstaan van afval en de aankoop van nieuwe spullen tot een minimum te beperken. Er moet ten minste één goede praktijk worden ingevoerd en worden gezocht naar extra mogelijkheden voor verbetering en impact. **Enkele eenvoudig uit te voeren voorbeelden:**

- Herstel gereedschap en apparatuur om hun levensduur te verlengen.
- Koop geen wegwerpmaterialen aan.
- Gebruik omgevallen bomen en gesnoeide takken als speelmateriaal, om op te zitten of ter decoratie in het park.
- Stimuleer een deeleconomie door mensen aan te moedigen fietsen, speelgoed, boeken enz. uit te wisselen.
- Hergebruik banners en ander communicatiemateriaal voor (totaal) andere toepassingen, zoals draagtassen, verpakkingsmateriaal enz.
- Maak parkgadgets van afdankertjes of organiseer er workshops rond, zoals kaarsen maken van sinaasappelschillen, picknickdekens maken van afgedankte stoffen of tote bags van T-shirts enz. Je kunt het zo gek niet bedenken!

4. Regelmatige zerowastecampagnes: Naast permanente berichtgeving kan het park zijn reikwijdte vergroten door maandelijkse campagnes te organiseren die specifieke zerowasteacties promoten. Denk aan updates over hoe de afvalberg al is verkleind, promoties voor herbruikbare alternatieven voor wegwerpverpakkingen en feedback van bezoekers en personeel. Andere campagnethema's kunnen dan weer het bewustzijn over de preventie van zwerfval vergroten en duurzame praktijken in de gemeenschap aanmoedigen.

TIP! Let op de volledige levenscyclus van de materialen die je gebruikt. Combineer bijvoorbeeld geen materialen onlosmakelijk met elkaar wanneer die afzonderlijk wel gerecycleerd kunnen worden maar samen niet, en ze dus gestort moeten worden).

Criterion 3: Oprichting van een zero-waste focusgroep

Het park moet een zero-waste focusgroep oprichten met mensen uit eigen rangen en uit de gemeenschap en daarbij de actieve deelname van uiteenlopende mensen aanmoedigen: eigen personeel, bezoekers, lokale besluitvormers en partners. De focusgroep moet aan de hand van regelmatige vergaderingen (best om de drie maanden) betrokken worden bij de Zero Waste Journey. De focusgroep kan ook meewerken aan de opstelling van de zero-wastestrategie, het herbekijken en bijwerken van de jaarlijkse actieplannen en de invoering van de zero-wasteacties opvolgen.

Criterion 4: Zero waste in het inkoopproces

Zero waste in het inkoopproces is van cruciaal belang aangezien dit het afvalprobleem bij de bron aanpakt. Traditionele aankopen gaan immers vaak gepaard met buitensporig veel verpakkingsmateriaal en producten die niet lang meegaan en dus snel in de afvalketen terechtkomen.

Door op dit vlak bewust te kiezen voor zero waste vermijd je afval voor het in het park binnenkomt en verklein je dus de hoeveelheid spullen dat weggegooid of gerecycleerd moet worden.

De nieuwe inkoopcriteria moeten de voorkeur geven aan herbruikbare, herstelbare of recycleerbare materialen die aansluiten bij de principes van de circulaire economie. Kies voor materialen met een minimale milieu-impact, zoals gerecycleerde of hergebruikte items, en voor milieuvriendelijke, duurzaam geproduceerde en seizoensgebonden zaken van lokale herkomst. Dat ondersteunt de lokale economie en houdt de koolstofvoetafdruk die veroorzaakt wordt door het transport van goederen over langere afstand tot een minimum beperkt.

• Enkele praktische voorbeelden:

- goederen in bulk of zonder verpakking om het verpakkingsafval te verminderen;
- samenwerken met lokale bedrijven die milieuvriendelijk werken, niet alleen voor nieuwe aankopen maar ook voor onderhoud en herstellingen;
- modulaire en herstelbare uitrusting;
- uitwisselingseconomie met lokale groepen en ngo's.

3.3 Optionele criteria

Als het park erin slaagt om meer acties te ondernemen dan de hierboven voorgestelde criteria, betekent dit dat de basis om op voort te bouwen stevig genoeg is. Ga verder op het ingeslagen pad en grijp iedere kans voor verbetering, mobilisatie of circulariteit aan. Als je eenmaal vertrokken bent, zul je zien dat de mentaliteit van het ecosysteem geleidelijk aan verandert en je een vruchtbare bodem krijgt om zerowasteacties te implementeren die meer inspanning en middelen vergen.

Het is erg belangrijk om een gedetailleerde lijst met geïmplementeerde criteria aan te houden en het jaarlijkse actieplan bij te werken, zodat je de resultaten en mogelijkheden om acties te herhalen (in het park maar ook erbuiten) niet uit het oog verliest.

Volgende optionele criteria zijn voorbeelden van mogelijkheden in de tweede fase van de Zero Waste Journey. Uiteraard kan ieder park afhankelijk van zijn eigen middelen, creativiteit en partnerships zelf acties bedenken en ondernemen.

Onthoud goed: iedere reis is een opeenvolging van stappen!

Criterion 5: Vermijd chemische stoffen

Chemicaliën maken geen deel uit van een gezond, natuurlijk en duurzaam ecosysteem en laten een spoor van negatieve impact achter, niet alleen in planten en dieren, maar in de hele levenscyclus van bodem, water en lucht. Actie ondernemen om chemische stoffen volledig te vermijden in combinatie met duidelijke communicatie is een erg efficiënte manier om de lokale gemeenschap te beïnvloeden. **Enkele voorbeelden:**

- **Organisch onderhoud van gazons en tuinen:** gebruik organische meststoffen, compost en natuurlijke ongediertebestrijding. Kies bijvoorbeeld voor nuttige insecten zoals lieveheersbeestjes om bepaalde schadelijke insecten te bestrijden of gebruik mulch van snoeiwerken in het park om de bodem te verrijken en onkruid te bestrijden.
- **Milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen:** stap over naar biologisch afbreekbare, plantaardige schoonmaakmiddelen voor toiletten, picknickruimtes, cafetaria's, gemeenschapscentra en andere faciliteiten.
- **Handmatige en mechanische onkruidbestrijding:** verwijder onkruid met de hand, maai het en bedek het met mulch in plaats van schadelijke onkruidverdelgers te spuiten. Investeer in manueel aangedreven gereedschap of toestellen op zonne-energie om bijvoorbeeld kanten te maaien.
- **Aanleg van wadi's:** leg wadi's of regentuinen aan om water op natuurlijke wijze te filteren en te absorberen, waardoor waterafvloeiing en vervuiling worden verminderd. Zo hoeft er minder water met chemische middelen te worden behandeld en gaat het lokale ecosysteem erop vooruit.
- **Niet-giftige verf en coatings:** gebruik niet-giftige verf en coatings met een laag VOS-gehalte (Vluchtige Organische Stoffen). Dit zorgt voor veiligere materialen die geen schadelijke chemicaliën in de bodem of het water laten sijpelen.

Criterion 6: Een Zero Waste Agenda voor de betrokkenheid en deelname van de gemeenschap.

Stel een Zero Waste Agenda op om tal van acties en evenementen in het park te promoten. Op die manier integreer je het zerowasteconcept transversaal in alle dagelijkse praktijken, sportactiviteiten, culturele evenementen enz. Werk daarvoor nauw samen met gemeenschapsgroepen en neem hun activiteiten op in het gewone schema van het park. **Een greep uit de mogelijkheden:**

- een merkaudit uitvoeren naast afvalinzamelingsactiviteiten;
- plaatselijke markten steunen waar duurzame goederen in bulk worden verkocht tegen eerlijke prijzen;
- de werking van herstelcafés en ruilbeurzen aanmoedigen;
- workshops voor kinderen organiseren;
- opleidingen geven over 'composteren in je buurt';
- 'Breng je eigen beker mee-events', zoals sportieve of culturele evenementen zonder bekers of zelfs maar vuilnisbakken. Experimenteer met kleine events en trek lessen uit je ervaring en fouten!

Criterion 7: Vuilnisbakvrije zones

Wat betreft het publieke bewustzijn en de ecologische transitie moeten parken zichzelf en hun publiek uitdagen tot een nieuwe denkwijze. Daarom stellen we voor om ten minste één vuilnisbakvrije zone in het park in te stellen, aangegeven door effectieve, eenvoudige en aantrekkelijke communicatie over de regels en voordelen van een dergelijke maatregel. Registreer en rapporteer alle feedback op regelmatige basis om de maatregelen indien nodig bij te sturen.

Een vuilnisbakvrije zone kan een uitstekende plek zijn voor een systematische observatie en als dusdanig inspiratie leveren en richtlijnen geven om te integreren in andere zones van het park.

Criterion 8: Duurzame infrastructuur en hernieuwbare energie

Het integreren van hernieuwbare bronnen in het park, zoals energie en water, is een cruciale stap in het verbeteren van de duurzaamheid van het park en het minder afhankelijk worden van fossiele brandstoffen. Enkele voorbeelden zijn zonnepanelen voor het opwekken van groene stroom, regenwaterreservoirs voor hergebruik tijdens periodes van droogte of om watervoorzieningen van water te voorzien, en duurzame infrastructuur zoals fietsenrekken, laadpunten voor elektrische voertuigen en milieuvriendelijke toiletten.

Dergelijke initiatieven kunnen de ecologische voetafdruk van het park aanzienlijk verkleinen en tegelijk de stedelijke ruimte groener en duurzamer maken.

3.4 Jaarlijkse opvolging

Iedere reis, en dus ook de Zero Waste Journey in jouw park, begint bij de eerste stap. Als je wil overstappen naar zero waste om een positieve impact te creëren, zijn er geen foute antwoorden. Je bouwt aan je pad terwijl je erop loopt – experimenteer erop los, test ideeën uit, stuur je strategie bij, pas je aan en deel de lessen die je trekt met anderen.

Maar om je aanpak consequent te houden op lange termijn is het wel aangeraden om de uitvoering van je zerowastestrategie op te volgen en te plannen. Neem de tijd om de resultaten jaarlijks te bekijken en om de vooruitgang van je park op basis van drie kerndoelstellingen te beoordelen:

- 1) vermindering van de hoeveelheid geproduceerd restafval;
- 2) daadwerkelijke scheiding van vijf afvalstromen;
- 3) vaardigheden van het personeel.

Laat je inspireren door verschillende bronnen en leg contact met de Zero Waste Urban Parks-gemeenschap om resultaten te delen en advies te krijgen. Dit is een informele gemeenschap die zich graag inzet, haar netwerk uitbreidt en openstaat voor nieuwe mensen, ideeën en ervaringen.

Als een open gemeenschap met Europese steun is het belangrijk om andere dromers te herkennen die de droom al aan het verwezenlijken zijn.

Meer inspiratie op:

- [Green Flag Award](#)
- [Zero waste Cities](#)
- [EUROPAC NETWORK](#)

Impact & vooruitzichten

Ten slotte hoop ik dat ik kan dienen als inspiratiebron en praktische handleiding op je weg naar zero waste in stadsparken.

De goede praktijken, richtlijnen en criteria die je hier terugvindt, zijn uitgedacht om ieder park, hoe groot of klein ook en waar het ook gelegen is, te helpen om ook de weg naar een afvalvrije omgeving in te slaan. Maar deze reis verloopt vlotter als we ze samen ondernemen, met de steun van lokale gemeenschappen, in samenwerking met gemeentelijke overheden en ondersteund door partnerships met ngo's, verenigingen, gezinnen en bedrijven. Het is deze geest van samenwerking die het hart vormt van de zerowastebeweging: zo weinig mogelijk afval produceren en zo veel mogelijk kansen op collectieve actie creëren.

Door samen te werken met andere parken en organisaties leer je uit de ervaring van anderen en creëer je nieuwe kansen.

Ik nodig dan ook alle parken – groene ruimtes bij uitstek – uit om zich bij deze beweging aan te sluiten. Samen kunnen we bouwen aan groenere, schonere en veerkrachtigere steden. Laten we op weg gaan naar een toekomst waarin zero waste niet zomaar een hippe slogan is, maar een echt, gemeenschappelijk engagement voor een gezondere planeet en een duurzamer stadsleven.

Trek de lessen door naar je dagelijks leven! Vermijd zo veel mogelijk afval, laat geen kans onbenut en onderneem deze reis niet alleen. Dat geldt niet alleen voor stadsparken maar voor iedereen die begaan is met onze planeet.

De Zero Waste Urban Parks in Europa die hun reis al zijn gestart, hebben al een ondersteunend netwerk opgebouwd om verder te gaan en samen te experimenteren. Alle organisaties die erbij betrokken zijn, willen graag leren, delen, experimenteren, elkaar bezoeken en bezoekers ontvangen, connecteren en nieuwe kansen ontwikkelen.

Dit zeggen zij over de Zero Waste Urban Parks:

Lieve Stoops

directeur van het
Vrijbroekpark, Provincie
Antwerpen
(Mechelen, België)

"Toen we de reis naar een zero waste park begonnen, wisten we niet wat ons doel was. Wat is zero waste? Het bleek veel meer te zijn dan geen afvalbakken in ons park. Het werd een leidraad bij de besluitvorming in het parkmanagement en zelfs een manier van leven. We zijn dankbaar dat we de kans hebben gekregen om de reis naar afvalvrij park te starten met partners uit heel Europa. We hebben allemaal te maken met andere omstandigheden, een ander klimaat en een andere manier van leven in het park. Maar toen we het eenmaal over afval en menselijk gedrag hadden, was er verrassend veel gemeenschappelijks.

Onze gemeenschappelijke motivatie? We willen allemaal dat onze bezoekers een geweldige tijd hebben in een natuurlijke omgeving, dus is het belangrijk om er goed voor te zorgen. Eenvoudig?

Ik hoop dat deze gids je helpt om verbinding en inspiratie te vinden, net zoals wij hebben ervaren bij het maken ervan. Doe dit niet alleen, maar samen met partners die actief zijn in je park, met andere parkmanagers, met je vrijwilligers en - vooral - met je bezoekers. Het zal je de kracht geven om door te gaan, zelfs als het moeilijk is, in het vertrouwen dat elke kleine inspanning je dichterbij een zero waste park brengt."

Manolo Campuzano Izquierdo

directeur van Alamillo Park
(Seville, Spanje)

"Vlak voordat we aan dit project konden deelnemen, waren we bezig met plannen om ons afvalbeheer te verbeteren. Dankzij onze deelname realiseerden we ons echter dat de meest effectieve oplossing niet beter afvalbeheer is, maar vooral het verminderen van afval. Onze bezoekers vragen steeds meer om duurzamere praktijken en het streven naar "Zero Waste" is een innovatieve uitdaging die al deel is van het dagelijkse leven van het park.

Naast het veranderen van onze manier van werken, zijn we enthousiast over de mogelijkheid om veranderingen teweeg te brengen in het gedrag van onze bezoekers, de organisaties waarmee we samenwerken en zelfs de overheid zelf. We hopen een significante en blijvende impact te hebben.

Leven in een gemeenschap betekent verantwoordelijkheid nemen voor de zorg voor onze gedeelde omgeving, en dit project stimuleert een broodnodige verandering."

Vind ons!

Neem contact op met het project Zero Waste Urban Parks via [LinkedIn](#) of stuur een e-mail naar ons team:

België: provincie Antwerpen:
justina.sapolaite@provincieantwerpen.be

Polen: Ekopotencial: d.lukasinska@ekopotencjal.pl

Portugal: Zero Waste Lab: hello@zerowastelab.pt

Spanje: ACP: sevilla@acppasamblea.org

Prof. António Guerreiro de Brito

president of Instituto Superior de Agronomia / Tapada da Ajuda (Lissabon, Portugal)

“Zero Waste Urban Parks is een buitengewoon initiatief dat de vaardigheden en collectieve intelligentie van verschillende partners samenbrengt in het streven naar milieuduurzaamheid. Bij het Instituto Superior de Agronomia (ISA) zijn we enthousiast over de resultaten van het project en zijn we klaar om de maatregelen en technische oplossingen te implementeren op onze academische campus. Ons doel is om studenten en faculteit te betrekken bij een gezamenlijke missie, waarbij een echte zero-wastecultuur wordt gestimuleerd. Op die manier willen we de uitdagingen van onze huidige realiteit overwinnen en concrete stappen zetten in de richting van een duurzamer model. Wij zijn klaar om in actie te komen. Laten we het doen!”

Monika Pec-Święcicka

Vicedirecteur van de gemeentelijke groenvoorziening van Wrocław (Wrocław, Polen)

“Deelname aan het Zero Waste Urban Parks project gaf de gemeentelijke groenvoorziening van Wrocław een geweldige kans om te leren, te delen en nieuwe ideeën te implementeren gebaseerd op een zero-waste benadering. We konden zien hoe verschillend parken konden zijn en hoe verschillend hun beheer was georganiseerd, maar toch hadden we te maken met dezelfde problemen en vergelijkbare uitdagingen. Door samen te werken konden we effectiever zijn en de geweldige groep betrokken mensen moedigde ons aan om veranderingen door te voeren in het Grabiszyński Park. Uit onze ervaring met andere onderwerpen weten we dat het altijd een proces is waarin communicatie met de lokale gemeenschap een cruciale rol speelt. We zijn enthousiast over het schoner en vriendelijker maken van de stadsomgeving voor iedereen, en we zijn erg dankbaar voor de kans om deel uit te maken van dit openbare Zero Waste Urban Parks project.”

Kilian Schuermans

Domeinwachter in het Vrijbroekpark, Provincie Antwerpen (Mechelen, België)

“Ik zet mee mijn schouders onder de zerowastebeweging omdat ik ervan overtuigd ben dat dat essentieel is voor de toekomst van onze planeet en het waarborgen van een leefbare wereld voor de komende generaties. Door vandaag afval te verminderen en duurzame praktijken te promoten kunnen we helpen vitale ecosystemen te beschermen, vervuiling te verminderen en grondstoffen te behouden voor de generaties die na ons komen. Dit project is mijn manier om mijn verantwoordelijkheid te nemen voor onze collectieve impact en anderen te inspireren om keuzes te maken die zowel het milieu als de toekomstige generaties ten goede komen.”

Barbara Pardon

Coordinator publiekswerking in het Vrijbroekpark, Provincie Antwerpen (Mechelen, België)

“Ik heb een hekel aan zwerfvuil en afval, ik kan er echt kwaad van worden. Ik wil meer kunnen doen dan zelf het goede voorbeeld geven. Door mee te werken aan het Zero Waste Urban Parks-project krijg ik de kans om de mensen bewust te maken van de problematiek en ze aan te zetten tot actie op grotere schaal. Bovendien is het op alle vlakken een verrijkende ervaring om ideeën uit te wisselen met collega's uit andere landen en meer te leren over hun aanpak.”

Marjolein Vervoort

Domeinwachter in het Vrijbroekpark, Provincie Antwerpen (Mechelen, België)

“Ik vind het ontzettend belangrijk om samen te werken aan een afvalvrije groene ruimte, waar zowel collega's als bezoekers duurzaamheid hoog in het vaandel dragen. Het klinkt misschien idealistisch, maar alleen door geleidelijke veranderingen door te voeren en genoeg zaadjes te planten, kunnen we een betekenisvolle verandering teweegbrengen. Als domeinwachter die toezicht houdt op de diverse fauna en flora en die bezoekers verwelkomt die deze schoonheid waarderen, zie ik het als mijn plicht en een voorrecht om dit pad stap voor stap te banen. Mijn rol in het Vrijbroekpark brengt me dicht bij de natuur én de mensen en biedt een unieke kans om bezoekers te inspireren om zelfs de kleinste wezens te koesteren en hun liefde en respect voor al het leven in het park te koesteren. Deze toewijding vormt de brandstof voor mijn voortdurende inzet om anderen, hier en elders, te betrekken bij onze gezamenlijke reis naar zero waste - en ik begin bij mezelf!

M. Cristina Sousa

Zero Waste Lab (Lissabon, Portugal)

“Zero Waste Urban Parks biedt ons een heel eenvoudig en efficiënt middel om de logistiek en de activiteiten van parken te heroverwegen en zo de afvalproductie te verminderen, door grondstoffen intern te laten circuleren en nauw samen te werken met de lokale gemeenschap. Het netwerk creëerde een relevante pool van gedeelde praktische kennis die parken begeleidt op hun Zero Waste Journey en zo direct bijdraagt aan de ecologische transitie en klimaatactie op lokaal niveau. Parken zijn plaatsen van vreugde en plezier, en de parkteams die we hebben ontmoet, zijn inspirerende mensen die ons veel te leren hebben en zelf ook veel willen bijleren ... de perfecte open ruimte voor een progressieve transitie! Samen kunnen we het verschil maken ... stap voor stap.”

The Zero Waste Urban Parks gemeenschap

© Provincie Antwerpen

Bijlage 1

Methodologie van het project

1. Context
2. Literatuurstudie
3. Enquêtes
4. Internationale verzameling van beste voorbeelden
5. Het co-creatieproces

Bijlage 2

Templates

- Groepsoefening 1: Stel je implementatiestrategie op
- Groepsoefening 2: Leren motiveren
- Groepsoefening 3: Meet je zerowaste-impact

